

Ladonja

Vjerski informativno-kulturni list

**SVEĆENICIMA, REDOVNICIMA, REDOVNICAMA
SVEMU NARODU BOŽJEM POREČKE I PULSKE BISKUPIJE**

„Dne 17. listopada 2011. Sveti Otac Benedikt XVI. imenovao je mons. Dražena Kutlešu biskupom koadjutorom Porečke i Pulsko-biskupije. Obznanjujem da će biskupsko ređenje mons. Dražena Kutleše biti u subotu, 10. prosinca, u 10 sati u porečkoj katedrali-bazilici.“

mons. Ivan Milovan,
biskup porečki i pulski

Crkva Sv. Martina u Sutlovreču

Zupna crkva Sv. Martina u Sv. Lovreču Pazenatičkom, bazičalnog stila, sagrađena je u 11. st. Najveća je romanička crkva u Istri. Monumentalni stupovi s rustično obrađenim kapitelima koji imitiraju ukrase kapitela u Eufrazijevoj bazilici u Poreču, dijele baziliku u tri dijela, lađe. Svaka lađa završava vlastitom apsidom. Jednostavnost izrade ukazuje na lokalnu graditeljsku starokršćansku tradiciju. U apsidi glavne lađe je kameni oltar s kamenim svetohraništem. U lijevoj apsidi sačuvane su freske iz 11. stoljeća. Nastale su za vrijeme Otonske renesanse, a ovako kvalitetno slikarstvo nije sačuvano niti na izvorištima ovoga stila. Drveni poliptih sv. Martina vrijedan je spomenik lokalne umjetnosti iz 14. stoljeća. Kameni oltar sa sarkofagom s relikvijama sv. Korone i sv. Viktora je iz 16. stoljeća; sarkofag je 1365. donesen iz crkve Sv. Sofije u Dvigradu.

U crkvi su sačuvane orgulje iz 18. stoljeća, rad šibenskog majstora Petra Nakića.

Zvonik crkve nekadašnja je obrambena kula

Svojedobno je središnja crkva ove župe bila crkva Sv. Lovre iz 8. st., po kome je mjesto i dobilo ime. To je najstarija sačuvana crkva na ovome prostoru. Sv. Lovreč Pazenatički je svojedobno bio političko i vojno središte, izravno podčinjen mletačkom senatu, učvršćen zidinama. Tu je u 14. st. bilo sjedište kapetanije seoskog područja za čitav mletački dio Istre. Otud pridjevak Pazenatički.

Studen

U 1 SVI SVETI
S 2 Dušni dan, Just
Č 3 Martin Porres, Hubert
P 4 Karlo Boromejski
S 5 Emerik, Mirko, Ljiljana

N 6 32. KROZ GODINU, Leonard, Sever
P 7 Ernest, Karina, Mila
U 8 Gracije Kotorski, Gotfrid
S 9 Posv. later. bazilike, Orest
Č 10 Leon Veliki, Lavoslav
P 11 Martin biskup
S 12 Jozafat, Silvan

N 13 33. KROZ GODINU, Stanislav Kostka
P 14 Nikola Tavelić
U 15 Albert Veliki, Leopold
S 16 Ivan Trogirski, Margareta
Č 17 Elizabeta Ugarska, Hilda
P 18 Pos. baz. sv. Petra, Gracijan
S 19 Poncijan, Faust, Kristin

N 20 KRIST KRALJ, Srećko
P 21 Mavro, Gospa od Zdravlja
U 22 Cecilija, Slavujka
S 23 Klement, Milivoj
Č 24 Krizogon, Krševan
P 25 Katarina Aleksandrijska
S 26 Delfina, Konrad, Leonard

N 27 1. DOŠAŠĆA, Virgilije
P 28 Sosten, Jakov Markijski
U 29 Saturnin, Filemon
S 30 Andrija apostol

Spomendani

1. studenoga

Svi sveti – *Karojba*, župna crkva je sagrađena 1580. i potom u dva navrata proširena i obnovljena 1986. godine, kada je postavljeno monumentalno svetohranište od bračkog kamena (A. Rukavina). Župa se spominje u 16. st.

11. studenoga

Sv. Martin – *Beram, Dolenja Vas, Ližnjjan, Sr. Martin (Martinski), Momjan, Sv. Lovreč Pazenatički, Tar, Vrsar.*

21. studenoga

Gospa od Zdravlja – *Grdoselo*, župna crkva sagrađena 1774. na mjestu ruševne iz 1680.; ranija župna crkva Sv. Jakova nalazila se uz groblje u blizini kaštela. *Hreljići*, crkva u Hreljićima izgrađena je 1726. vjerojatno na temeljima starije, jednobrodna je s lopicom na pročelju i preslicom na vrhu zabata. Crkva je bila sjedište kapelaniće barbanske župe, a samostalna župa osnovana je 1988.

Crkva Gospe od Zdravlja, Hreljići

21. studenoga

Sv. Mauro – zaštitnik porečke biskupije; vjerojatno prvi porečki biskup, koji je podnio mučeničku smrt.

30. studenoga

Sv. Andrija – *Gradina*; župna crkva vjerojatno sagrađena na mjestu starije u 16. st., *Rabac*; župna crkva sagrađena u 15. st., župu je osnovao porečki i pulski biskup dr. Dragutin Nežić 1974. godine.

Došašće budi čežnju za svjetlom

„Vrijeme je već da se oda sna prenemo jer nam je sada spasenje bliže nego kad povjerovasmo. Noć poodmače, dan se približi! Odložimo dakle djela tame i zaodjenimo se oružjem svjetlosti.“ (Rim 13,11-12)

Piše Zdenka JELAČIĆ

Došašće u nama budi čežnju za svjetlom, za srećom, za Gospodinom. Ono je poziv da nadiđemo našu ravnodušnost, hladnoću, lijest, mrtvilo te da pjesmom i molitvom nade idemo ususret Kristu Gospodinu.

Imamo dvostruki pokret. S jedne strane, Bog »razdire nebesa«, izlazi iz svoje tajanstvene božanske nepristupačnosti i silazi na zemlju, postaje čovjekom i ulazi u našu povijest. S druge strane, čovjek koji »sjedi u tmini«, i »obitava mrkli kraj smrti«, u tami grijeha, neznanja i usamljenosti, žudi za svjetlom, za istinom, željno čeka objavu Gospodina našega Isusa Krista. Božja ljubav i čovjekova nada se u došašću isprepliću.

Liturgijska slavlja u vremenu došašća ispunjena su iščekivanjem s radosnim završetkom. Pred očima imamo dvostruki dolazak Spasiteljev – onaj dolazak njegov koji se zbio u vremenu i dolazak na koncu vremena, kada će doći kao sudac živih i mrtvih. U došašću nam je дано da iskusimo svu čežnju starozavjetnih vjernika za Spasiteljem, za obećanim Mesijom, ali nam je također дано da iskusimo ljepotu blagoslova koji je na nas došao po Spasitelju. Kroz cijelo došašće provlači se tiha radost nadanja. Bog stoga šalje glasnika svoga pred licem svojim, da mu pripravi put.

Ivan je glas, a Krist je Riječ

Ivani Krstitelj je »glas koji više u pustinji«. Pustinja je zemlja bezvodna, bez hrane, gdje se čovjek ne može okućiti. Izriče egzistencijalnu

Sveti Ivan Krstitelj

potrebu vjere. Stoga je to mjesto susreta s Bogom i odluka. Ivan je „glas onoga koji više u pustinji“, koji razbija mračnu tišinu ljudske duše i poziva svakog od nas da u svome srcu pripravi put Gospodinu. Ivan je glas u vremenu, Krist je vječna Riječ u početku. Glas bez riječi zvoni u uhu, ali srce ne dira. Riječ je ta koja dira ljudsko srce, kako kaže sv. Augustin, ali samo ono koje je pripravljeno.

Ivani je propovijedao »krst obraćenja na otpuštenje grijeha. Obred uranjanja u vodu nije novost. To je pokornički obred koji se sastojao od pokornikova silaska u rijeku Jordan i priznavanja vlastite grešnosti, a Krstitelj je pri tome pratio pokornika u znak da Bog prihvata njegovo kajanje i spremnost na promjenu vlastitog života. Sv. Marko napominje Krstiteljevu pokorničku odjeću i isposničku hranu. Slično se nosio i hranio Ilija (usp. 2 Kr 1, 8 i Zah 13, 4). Međutim, Krstiteljev obred je nešto

posve novo. Može se primiti samo jednom, traži duhovnu obnovu i čistoću, i obavljaju ga i »sinovi Abrahamovi!«

Ivan Krstitelj je bio samo »glas, »jeka« Onoga koji ima doći. On je »jači« od njega, što upućuje na božanstvo osobe. Priznaje da nije dosljedan odriješiti mu remenje na obući, što redovito obavljaju robovi. I posebno: On će krstiti »Duhom Svetim«, što najavljuje novo stvaranje, konačno spasenje.

Bog se rađa u ljudskom srcu

Bog dolazi nama ususret ako mi idemo njemu ususret. Tko ga traži, taj će ga i naći (Augustin). Poslije »prvih jaslica« u Betlehemu Isus se »uselio« u ljudska srca. Sada ga pronalazimo i susrećemo u ljudskim životima. Mi smo drugim ljudima jaslice, drugi su nama njegove jaslice. Otvorimo svoje srce da postane božanski dom u kojem će obitavati Isus Krist, naš Bog, prijatelj i brat.

Pokrenuo Antun Hek, od lipnja do listopada 1972. listić – prilog obiteljskog časopisa Kana, samostalno izlazi od Božića 1981.

Osnivač

Biskupski ordinarijat Porečke i pulske biskupije

Glavni urednik

Željko Mrak

Uredništvo

Blaž Bošnjaković

Gordana Krizman

Ilij Jakovljević

Tomislav Milohanić

Željko Mrak

Luka Pranić

Adresa uredništva

Jurja Dobrile 1, 52400 Poreč
tel: 052/429-034

fax: 052/429-039

ladonja@biskupija-porecko-pulska.hr

List izlazi 12 puta godišnje

Rukopise i fotografije ne vraćamo

Grafičko oblikovanje

Marijan Markežić

Grafička priprema

Gabrijel Erman

Tomislav Erman

Tisak

Josip Turčinović d.o.o., Pazin

Nakladnik

Josip Turčinović d.o.o., Pazin

Žiro račun

2380006-1147003243

Devizni račun

ESB: CHR22 70010000-09166144

IBAN: HR7324020061100107336

UDK ISSN

282 : 379.8

ISSN 1330-5018

Naslovnica: *Grb biskupa koadjutora mons. Dražena Kutleše*

Sadržaj

Crkvena godina

Ivan Krstitelj – glasnik božanske nade **3**

Teološka misao

„Vrata paklena“ uvijek su otvarana iznutra **5**

Zlatomisnik

Velečasni

Antun Kurelović **6-9**

Kronika

Biskupijsko priznanje Mariji Lakošljac **10**

Proslava Sv. Huberta u Kringi **11**

Promišljanje duhovne dimenzije čovjeka **12**

Duhovna obnova u Trvižu **13**

Hrvatski socijalni tjedan o kulturi rada **13**

Hodočašće – lijek za dušu i tijelo **14**

Biskup Milovan primio hrvatske odbojkašice **16**

Crkva u Istri

Ređenje mons. Dražena Kutleše za biskupa koadjutora **16/17**

Župna zajednica

Župa Sv. Petra i

Pavla u Marčani

18-21

Pismo iz Rima

Autentični misionari

Crkva i društvo

Predstoji li nam vlast bez katoličkih vrijednosti?

22

23

Mladi

Maturanti Pazinskog kolegija u Gradu heroju, Vukovaru

24/25

Blaženik sutra

Sl. Božji Miroslav Bulešić

26

Kultura

Susret književnika hrvatskih manjina u susjednim zemljama

27

Feljton

Crkva u Istri u doba Italije

28/29

Savjeti

Katarakta ili siva mrena

30

Beside

Ćakule pod ladonjon

31

Misteriozna „vrata paklena“ uvijek su otvarana iznutra

Upravo smo mi kršćani, a ne drugi, svojim životima, najluči neprijatelji kršćanstva. Drugi mogu biti naši osobni neprijatelji, ali ne i kršćanstva. To nam u konačnici pokazuje i povijest očovječenja Boga u Isusu.

Piše Luka PRANJIĆ

A ja tebi kažem: Ti si Petar-Stijena i na toj stijeni sagradit će Crkvu svoju i vrata paklena neće je nadvladati. (Mt 16,18).

Gotovo uvijek kad u Evandelju naiđemo na ove Isusove riječi, upućene u prvom redu Petru pa onda i ostalim apostolima u Cezareji Filipovoj, u nama se u mah rađa pomisao na vidljive i nevidljive, fizičke i duhovne, neprijatelje Crkve, odnosno na opasnost koja Crkvi prijeti izvana. Međutim, povijest nam pokazuje drugačije: misteriozna „vrata paklena“ uvijek su bila otvarana iznutra, od kršćana.

Opasnost za kršćanstvo oduvijek je prijetila iznutra

Nikto nikada nije uspio poremetiti mir i duhovnu sigurnost Kristovog ovčnjaka – Crkve, nasilno provalivši u njega. Najveća i prava opasnost za kršćanstvo oduvijek je prijetila iznutra. Hereze, podjele i raskoli u ranoj Crkvi pa i kasnije, nedosljednost i grijesi pastira i vjernika, štetni kompromisi, dragovoljno suočavanje ovome svijetu i navezanost na materijalno, redovito su iznutra teško ranjavali Crkvu. Vanjski neprijatelj Crkvu je uvijek činio jačom i postojanjom te utvrđivao jedinstvo njenih sinova i kćeri.

Progoni pomažu Crkvi da se čisti od kukolja

“A ja tebi kažem: Ti si Petar-Stijena i na toj stijeni sagradit će Crkvu svoju i vrata paklena neće je nadvladati. (Mt 16,18).

Don Luka Pranjić

Ovi veliki progoni kršćana bili su od koristi Crkvi. Čak i najnoviji progoni, oni medijski, ma koliko god to suludo zvučalo, pomažu Crkvi da se trajno čisti od kukolja, da ne spava, da se uvijek preispituje, da bdije nad sobom, da sama učini na svome “tijelu” neke korisne i spasonosne zahvate, koje možda, bez pritiska izvana, ne bi imala moralne snage učiniti. Vanjski napadi samo nam pomažu da budemo bolji kršćani, doduše, često uz skupu cijenu, no Isus nam drugačije nije ni obećao. Jaram uvijek ostaje jaram i breme uvijek ostaje breme ma koliko laci i slatki bili.

Upravo smo mi kršćani, a ne drugi, svojim životima, najluči neprijatelji kršćanstva. Drugi mogu biti naši osobni nepri-

jatelji, ali ne i kršćanstva samoga. To nam u konačnici pokazuje i povijest očovječenja Boga u Isusu.

Jedine prave opasnosti – kušnje u pustinji i napasti na maslinovoј gori

Nesklonost političko-vjerskog ambijenta, farizeji, herodovići, pogani, saduceji, rimljani te sumljčavi Isusov rodni kraj i njegovi najbliži, samo su pomogli Isusu da ljudima još bolje objavi Boga i njegovu ljubav te da ljudi još više privuče k sebi. Jedine prave opasnosti koje su mogle ozbiljno ugroziti njegovo poslanje i identitet bile su kušnje u pustinji i napasti na Maslinskoj gori. Upravo zato evanđelisti i posvećuju posebnu pažnju na te događaje u svojim spisima.

Vanjski neprijatelji bili su Isusu samo još bolja prilika da posvjedoči svoj identitet i poslanje pred ljudima, jasno, uz skupu cijenu i veliku osobnu žrtvu, odnosno, žrtvu vlastita života na križu.

Prava opasnost kontradiktornost naših života evanđelju i Isusovim riječima

Puno je lakše prstom upirati u vanjskog neprijatelja i zgražati se njegovim postupcima, često doista inspiriranim mržnjom prema Crkvi, nego otkloniti pravu opasnost po Crkvu Božju i kršćanstvo, kontradiktornost naših života evanđelju i Isusovim riječima.

Mladi orači,

Puno je stranputica, a samo jedan Put koji želimo slijediti u zajedničkom hodočašću Božjega naroda. I važna poruka mladima: Plug na Gospodnjoj njivi čeka i vaše ruke. Ne bojte se žuljeva i tvrde zemlje. Što te ne ubije, ojača te. Vi ste važni za budućnost svijeta, Crkve i svećeništva.

Razgovarao Željko MRAK

U župi sv. Jurja mučenika u Starom Pazinu zlatomisnički su jubilej 11. rujna zajedno proslavili vlč. Antun i Frane Kurelović. U istoj crkvi zaređeni su za svećenike 9. srpnja 1961. Pripjevni psalam "Gospodin je moja snaga i moja pjesma", predvođen skupinom zbora "Harfa sv. Nicefora" iz Pićna, izrekao je ono što žive punih 50 godina.

L: Poštovani vlč. Antune na početku ovog razgovora upućujem Vam iskrene čestitke u ime uredništva „Ladonje“ u povodu Vašeg zlatomisničkog jubileja. U Crkvi ste tijekom ovih 50 godina obavljali više odgovornih dužnosti?

Hvala Vam na čestitkama. Dugo je to razdoblje i teško je nabrojiti sve dužnosti. Počeo sam kao kapelan preč. Stanku Macuki u Buzetu. On je upravljao župama Buzet, Črnica i Sovinjak. To je bilo kratko razdoblje od nekoliko mjeseci i ostalo mi je u lijepoj uspomeni. Njegova pažnja, prijateljstvo i povjerenje puno mi je značilo na mojem svećeničkom startu i dalo mi neki polet. Ispovjedao se preda mnom, molio me da mu čitam svoje napisane propovijedi, da dobije koje nadahnuće za svoje propovijedi. Uvijek sam prema njemu osjećao veliko poštovanje, zahvalnost, a nadasve radost, jer je svaku situaciju znao zasladiti lijepim humorom. Za vrijeme njegova sprovoda u Buzetu, slušao sam oproštajnu riječ buzetskog gradonačelnika Josipa Flega, koji ga je vrlo opširno predstavio, a u bitnim osobinama i veoma precizno. Čestitao sam mu i rekao da sam ga i ja tako

Vlč. Antun Kurelović kao mladomisnik

doživljavao. Predlagao sam da bi bilo lijepo taj govor objaviti u „Istarskoj Danici“. Služba župnika se nije nikada prekidala, što mi je i najdraže, u Sovinjaku, Barbanu, Žminju i sada u Pićnu. Bio sam član raznih vijeća u Biskupiji, poput katehetskog i svećeničkog. Bio sam član odbora Svećeničke međupomoći, konzultor, kanonik Porečkog stolnog kaptola, dekan Pazinskog i sada Pićanskog dekanata, kateheta u školi.

L: Od osnovne škole u Starom Pazinu do biskupske sjemeništa i bogoslovije u Pazinu minula su desetljeća. Nakon velike ljudske drame Drugog svjetskog rata istarsko svećenstvo na čelu s mons. Božom Milanovićem ispisuje najljepše stranice hrvatske Istre. Kako je bilo živjeti svećenički poziv u vrijeme tog velikog izazova i odgovornosti?

Čudno je to, ali radosno istinito. Poznata je riječ mons. Bože Milanovića da prilike nisu nikada tako teške da se barem nešto dobra ne može učiniti. A ovdje, kad su prilike izgledale najteže, rodile su najbogatijim plodovima. Spominjem samo Sjemenište u Pazinu. Ono je najviše privlačilo kad su protivni vjetri bili najjači. To je sigurno i mene privuklo. Prvi put sam jasno rekao da idem u sjemenište župniku Slavku Kalcu nakon jedne ispovijedi u sakristiji staropazinske župne crkve. Kasnije je zvanje kroz školovanje i odrastanje nekako išlo kao po loju bez obzira na vanjske okolnosti. Čini mi se da sam se zbog svećeničkog zvanja više ponosio nego povlačio u sebe. Pa i dvije godine vojničkog roka, što su mogle biti neka stupica, nisam ih tako osjetio. Imao sam i tamo specijalnu milost u kapetanu Vučetiću, koji me je uvijek smatrao specijalistom za crkvena i vjerska pitanja. Bio am mu i kurir, pa sam češće bio u njegovom stanu, gdje me je uvijek prijateljski pogostio. On je u duši bio čovjek, a po službi vojnik. U teologiji i kao mladomisnik imao sam neki jak osjećaj odgovornosti, mogu reći strah pred svećeničkom zadaćom. Priželjkivao sam biti stalno kapelan, da ne moram odlučivati ni snositi odgovornost. Vrijeme je donosilo svoje. Bilo je potrebno sve više vlastitog odlučivanja i preuzimanja odgovornosti. Svećenički poziv i djelovanje imaju glavno uporište u dubini duše i samoga svećenika i ljudi kojima služi. Ono što sam rekao o svećeničkom pozivu odnosi se na ono

uskočite!

što se može registrirati izvana. U dubini je puno složenije. Doživljava se tu puno stranputica, umora, posrtaja, kajanja i uvejek novoga pridizanja. Nema mira dok se Bogu ne prepusti glavna uloga. Ne spašavaju nas naše kombinacije i metode, kao ni ljudi koji su nam povjereni. Treba omogućiti Bogu slobodne ruke u nama i u ljudima kojima želimo pomoći i spasenje.

L: Na istom ste mjestu gdje ste imali mladu misu prije 50 godina. Kako je taj put izgledao i što posebno pamtite?

Pedeset godina nakon svećeničkog ređenja i mlade mise u istoj crkvi posebno je bogat i radostan doživljaj. To obogaćuje i osobe koje su prisustvovale i onda i sada. Jedna mi je osoba darovala zajedničku uvećanu fotografiju kod Lurdske spilje, koja je nastala na dan moje mlade mise. Kakav je to doživljaj za njih i za mene. Zlatna misa je bila vrlo smišljeno i s punim srcem pripremljena. Zahvaljujem župniku Maksimiljanu Ferlinu i suradnicima, župnom zboru, čitačima, ministrantima, donositeljima simbola i darova, gospodi Nevi Gržinić, Marinu Ujičiću te molitvenoj zajednici iz Kr-

Žminj, prekrivanje župne crkve 1979. godine

nice na pozdravnim riječima. Crkvu su znakovito ukrasile bistre glave i spretne ruke. Hvala. Hvala propovjedniku i vrlo dragom prijatelju prof. dr. Milanu Šimunoviću iz Rijeke. Ujedinio je i podigao srca i duhovni ponos. Isus Krist jedini i vječni svećenik postao je osjetljiva spona općeg svećeništva Božjeg naroda na temelju krštenja i službeničkog svećeništva na temelju svećeničkog reda. Nadam se da su naš biskup u miru, mons. Antun Bogetic i

nazočni svećenici i redovnici to osjetili. I njima od srca hvala! Medaljone naše Biskupije u ime našeg biskupa ordinarija mons. Ivana Milovana predao je mons. Ivan Bartolić. Velika im hvala! Ofer na kraju mise posvjedočio je ono što se događa u dubini ljudske duše posredovanjem svećenika. Kao neki duhovni vulkan. Duhovna lava spontano se razlijevala (puni sat i šest minuta): čestitka, odobravanje, cijelivanje, ljubljenje zlatomisničkog križa. Rijetko doživljeno slavlje milosti Božje! Nešto se slično dogodilo i osam dana kasnije u Pićnu, a u Žminju 6.studenog.

L: Opišite nam Vaša svećenička iskustva iz župa na kojima ste službovali: Buzetu, Črnice, Sovinjaku, Barbana i Žminja.

Moja kapelska iskustva su bila u Buzetu, Črnici i Sovinjaku. To je, kako sam već spomenuo, malo trajalo, ali mi je puno značilo za daljnje djelovanje. Sovinjak mi je bila prva samostalna župa. Tu sam se osjetio donekle kao žutokljunac. Naglost, neodmjerenoš, nisam mogao shvatiti da netko neće prihvatišto u dobroj namjeri nudim. Idealizam mora postojati, a realnosti

Prva pričest u Žminju, 1979. godine

Žminj, sv. Krizma 1984. godine

treba strpljivo podnositи. Prvi se mačići u vodu bacaju, ali neki i pobegne. Našao sam puno dobrih ljudi koji su me prihvatili kao člana obitelji. Sve su sa mnom dijelili. Hvala im. Pokojnom Ivančiću iz Majeri hvala za šternu u župnom stanu i svima onima koji su pomogli. Hvala pok. Mariju Vitoloviću za pjevanje i zbor koji je osnovao i za pozdrave kamenčićem u prozor. Teške su mu bile stepenice. Hvala pok. Antunu Orbaniću i Marijanu Jeleniću za vrlo uspješne misije 1965. Posebno pamtim pok. Draga Sirotića iz Sovinjskog Polja i njegov pogled one nedjelje kad sam najavio odlazak iz župe. Obnova groblja je povezala i oduševila mnogo ljudi i općinare u Buzetu koji su darovali materijal, što je u ono vrijeme bila velika rijetkost. Hvala i obitelji Antuna Černeke, koji su svih pet godina obavljali zvonarsku i sakristansku službu. Teren težak, nedjeljom sam u ljetnim mjesecima odlazeći u Istarske toplice propješačio i više od 25 km. Župljeni su bili dobri i privrženi. Svake sam nedjelje išao u crkvicu Sv. Ciprijana u Sovinjštini, a često i radnim danom. Nakon mise uvijek bi posluživali bogatu marendu. U kvatrene nedjelje išao sam i u crkvicu Sv. Nikole u Senj te na dan patrona župe i na Veliku subotu za blagoslov hrane.

U Barbanu sam župnikovao deset godina. To je vrlo prostrana župa. Ima dvije podružnice, Prnjani i Šajini, mnogo sela, u ono vrijeme brojila je oko 2.400 župljana. Vjeronauk sam održavao na šest mjesta, na dva mjesta uz rizik globe i zatvora, u Petehima na šterni pod ruzom i u Hrbokima u privatnoj kući. Hrboki su se u ono vrijeme naglo počeli razvijati. Na vjeronauk je samo iz toga mjesta dolazilo 36 djece. U župi su devet godina djelovale časne sestre Srca Isusova. Mnoge su obitelji svaki mjesec novčano doprinosile za njihovo zdravstveno i mirovinsko osiguranje i za malu nagradu samostanu. One su vodile domaćinstvo, održavale crkvu, organizirale liturgijsko pjevanje, pomagale starijim i bolesnim osobama po kućama, pričuvale malu djecu u odsutnosti roditelja. Hvala njihovoj Družbi! Pojedinci su se rado uključivali kod materijalne obnove. Neki su bili zahvaćeni sistemom pa sam nekoliko puta bio i kod suca za prekršaje radi koje krivo shvaćene riječi u propovijedima. To je možda za pastoral imalo veću korist nego štetu. Širile su se i šaljive priče: Osnujte koju večernju školu pa našeg gospodina naputite ča treba govoriti. Ili na jednom pogrebu, gdje se mjesto križa nabavio neki dru-

gi znak, uobičajen za civilne pogrebe, nosač toga znaka na čelu povorke nikako da se odluči sam da li ga odnijeti u crkvu ili ne, došao je do mene i pitao: Gospodine, kamo ćemo s tim vragom? Barbanci su to dugo prepričavali uz grohotan smijeh. Jedan jako dobar i napredan župljanin je govorio: Kemu će Bog dobro ni vrag ne more nauđit. Među Barbancima imam još puno dobrih prijatelja, iako sam odavno premješten iz te župe. Susretjem li kojega u Puli ili negdje drugdje, srce mi zaigra. Posebno mi je ostalo u sjećanju proslava 270. godišnjice župne crkve. Crkva je bila dupkom puna na misi i ponovno na popodnevnom programu. Biskup Nežić je razdragano uskliknuo: Barban neće propasti kad može u jednom danu dva puta napuniti prostranu crkvu. To je i moje mišljenje, jer u dubini svoje duše imaju nešto jako zdravo, lijepo i vjerno.

Z minj je još prostranija i brojčano veća župa od barbanske. Ta je župa imala dobre i aktivne župnike. Dobro je organizirana. Ima jaku tradiciju i lijep broj formiranih vjernika. Tu sam dosta brzo našao dobre i stručne suradnike, ne samo za materijalnu obnovu. Sjećam se jednog susreta za mlade kod Sv. Marije

Svetomore. Predavanje je održao onda još student, Branko Orbanić. Oko prsta je miješao samo mali papirić-podspjetnik. Govorio je o Uskrsnuću. Ne znam koji teolog bi to bio bolje obradio. Ljudi su se rado uključivali u obnove. Novčano se nagrađivalo samo zidare. To je pomalo prelazilo u krv i u ponos. Sjećam se jedne osobe kojoj se svidio zid oko crkve Sv. Marije Svetomore. Takav je zid zaželjela oko svoga dvorišta. Pitala je zidare da li bi i njeno dvorište tako obzidali? Platit će vam koliko rečete. Jedan je odgovorio: Draga moja, mi nimamo lazno delat za šolde, moremo samo za nič. Kad je zid bio gotov, J. T. je rekao: Gospodine, izmislite još neko delo, mi ne moremo živet bez takmičenja. Taj duh se osjećao u čestim i zamašnim obnovama. Časne sestre Milosrdnice su davale veliki doprinos životu župe: domaćinstvo, održavanje crkve i crkvenog ruha, rijetko viđene ikebane, vjeronauk u školi, bogati programi povodom Krizmi, Prvih pričesti, za Božić i u drugim pogodama. Ti su programi Prvih pričesti i Krizmi ljudi okupljali prije i poslije podne u crkvi. Hvala svim časnim sestrama koje su u župi djelovale, a i danas to čine. Pjevački zbor, ministranti, čitači, članovi župnog vijeća bili su aktivni kao i mnogi župljani. Ostali su mi u vrlo lijepoj uspomeni posjeti bolesnim i starijim osobama po kućama. O. Zvjezdan Linić dva je puta po osam dana Božjom milošću razbudio župu. Oci franjevcu su redovito prve nedjelje u mjesecu dolazili u župu radi ispovijedi i nekih nagovora.

Još bi se puno moglo reći o Žminju, kao i o drugim župama, koje su mi bile povjerene. Spomenuti su samo neki vanjski pokazatelji. Sve se to djelovanje može usporediti s velikim hodočašćem u koje je uključen župnik i njegovi vjernici. Svima nam je potrebno stalno obraćenje Bogu. Svi smo Božji narod na putu čišćenja, kajanja za svoje grehe i propuste, za susret s Bogom, jedinim spasiteljem čovjeka.

Kringa 1983., svećenici Pazinskog dekanata

L: U Pićnu ste dočekali svoj zlatomisnički jubilej.

Da. U Pićnu sam 13 godina. Župa je za trećinu manja od Žminjske, po mentalitetu i vjerničkoj praksi slična. Nakon kratkog uhodavanja krenuli smo zajedno. Pjevački zbor prati sva liturgijska događanja. Lani je proslavio 25. obljetnicu djelovanja. Osnovan je i zbor djece, koji je lani „kršten“ kao „Harfa Sv. Nicefora“. Okuplja i srednjoškolke. Orguljašica je studentica. Svake nedjelje predvodi nekoliko pjesama. O. Zvjezdan 2003. održao je misije. Župa svake godine organizira jedno veće hodočašće u tri autobusa. Ove smo godine bili u Gospicu, Udbini i na Plitvičkim jezerima. Drugujemo sa župom Hrvatski Židan u Mađarskoj. Posjećujemo ih, oni nas. Imamo i drvo prijateljstva. Oni oskorušu, simbol stare domovine, mi maslinu.

Pićan je više od tisuću godina bio biskupsko sjedište, sve do 1788. Sada ima naslovnog biskupa mons. dr. Valentina Pozaića, zagrebačkog pomoćnog biskupa (od 2005.). Obnovljene su sve crkve - župna, Sv. Katarine i Sv. Roka, župni stan, elektrificirana su zvona, nabavljeno je novo zvono (730 kg), toranj

jski sat, župna dvorana zahvaljujući župnom vijeću i stručnoj grupi od šest članova koja uglavnom provodi što na Vijeću odlučimo, izrađuje troškovnike, uglavljuje i prati radove. U programima sudjeluje i naša Općina. Restaurirane su tri oltarne slike na platnu, koje su prije 30-ak godina skinute s pokrajnjih oltara radi trošnosti i zamijenjene kipovima. Njihova restauracija je donacija Ministarstva kulture. Obnovimo li crkvu iznutra, što planiramo, osjetit će se sklad i dostojanstvo svetog prostora.

L: Poruka čitateljima Ladonje?

Poruka se može izvući iz programa za zlatnu misu. Zahvaljujem roditeljima, rodbini, povjerenim župljanim i svima s kojima sam se susretao i koji su me podupirali na svećeničkom putu. Pitam oproštenje za neispunjena očekivanja. Živima i preminulima neka je baština u domu nebeskog Oca. Puno je stranputica, a samo jedan Put koji želimo sljediti u zajedničkom hodočašću Božjega naroda. I važna poruka mladima: Plug na Gospodnjoj njivi čeka i vaše ruke. Ne bojte se žuljeva i tvrde zemlje. Što te ne ubije, ojača te. Vi ste važni za budućnost svijeta, Crkve i svećeništva.

Mladi „orači“ uskočite!

Biskupijsko priznanje Mariji Lakošeljac

Biskup Ivan Milovan uručuje biskupijsko priznanje Mariji Lakošeljac

STARI PAZIN U nedjelju, 30. listopada, u župnoj crkvi Sv. Jurja u Starom Pazinu održana je svečanost uz misno slavlje na kojoj je Mariji Lakošeljac predano biskupijsko priznanje za njenu dugogodišnju suradnju i pomaganje svećenicima. Misu je predvodio porečki i pulski biskup mons. Ivan Milovan u koncelebraciji s mons. Ivanom Bartolićem i župnikom vlc. Maksimilijanom Ferlinom. Slavlje je svojim pjevanjem uveličao župski zbor s orguljašem Brunom Gortanom.

Pri kraju sv. mise vjernicima se obratio mons. Bartolić, koji je nadahnuto govorio o životnom putu i djelu slavljenice. Gospoda Lakošeljac je, naimē, njegova domaćica i pomoćnica.

Rođena je 1928. godine u Lakošeljcima, u župi Motovunski Novaki, u kršćanskoj obitelji kao treće od sedmero djece. Svoj put služenja Bogu, Crkvi i svećenicima, slavljenica je počela kad je s 20 godina otišla u Premanturu kao domaćica i pomoćnica svom bratu

Vlatku, mlađom svećeniku, kojemu je to bila prva a nažalost i posljednja župa, jer se ubrzo razbolio i preminuo. Kolikogod to bilo tragično, Mariju nije obeshrabril, nego se preselila u pazinsko Sjemenište, gdje je punih deset godina predano obavljala razne poslove i pomagala svećenicima. Kako je već davno svoj život posvetila drugima, preselila se u Zagreb i priključila zajednici svjetovnog reda Instituta Krista Kralja i kao poslušna pripadnica te zajednice dalnjih tridesetak godina skribila o brojnim svećenicima u raznim župama Dalmacije. Godine 1989. godine na poziv tadašnjeg biskupa mons. Antuna Bogetića vratila se u pazinsko Sjemenište, a od 1993. godine živi u župnom stanu u Starom Pazinu, gdje požrtvovno brine za dvojicu svećenika. Ta požrtvovna briga podrazumijeva ne samo brigu za svećenike i uređivanje župnog stana, već i svakodnevno često telefonsko komuniciranje radi davanja i primanja potrebnih informacija. Tu je i uljudno i prijateljsko primanje

raznih osoba. Tu je i Marijina poznata pandešpanja i cukerančići, koje često izreže i kao ribice čime oduševljava posjetioce, naročito djecu.

Po uzoru na svoje svećenike, Marija veoma često posjećuje bolesne i nemoćne. I tako više od 60 godina.

Na kraju mise biskup mons. Milovan pročitao je tekst Povelje i čestitao slavljenici, nakon čega je uslijedio dugotrajni pljesak u znak zahvale. Na dar je od župljana dobila prekrasan buket cvijeća, a od župnika križ što ga je donio s hodočašća u Svetu zemlju.

Slavljenica je i sama hrabro stupila pred mikrofon te zahvalila na čestitkama i darovima. Zahvalila je Bogu na milosti što je mogla u ljubavi služiti svojoj braći po Kristu, mnogobrojnoj rodjini koja joj je uvijek pružala pomoć i podršku u radu te svima koji su svojim prisutnošću uveličali ovu svečanost. Nakon pjesme „Fala“ nastavilo se druženje pred crkvom uz piće i kolače koje su pripremili vrijedne župljanke. (A. K.)

Proslava Sv. Huberta u Kringi

Lovci Kringe, Tinjana i Muntrilja s biskupom Ivanom Milovanom

KRINGA Povorka lovaca sa stjegovima, predvođena voditeljima lovačkih udruženja i župnikom Stipanom Bošnjakom, krenula je na znak zvona u križansku župnu crkvu Svetog Petra i Pavla. Predstavnici lovačkih udruženja i vlastite mnogobrojni lovci ovoga područja - Kringe, Tinjana i Muntrilja - ispunili su župnu crkvu. Prizor neobičan, poseban i rijetko viđen u ovim krajevima. Na početku je biskup Ivan Milovan pozdravio predstavnike lovačkih udruženja i vlasti, pohvalivši ovu inicijativu proslave Sv. Huberta, zaštitnika lovaca, koja ima dugu tradiciju u nekim europskim krajevima, ali ovdje predstavlja novinu. Blagdan Sv. Huberta počeo se ovdje slaviti prije sedam godina. Naizmjenično se sv. misa na taj dan slavi svake godine u drugoj župi: počelo je u Tinjanu (do sada tri puta), pa u Muntrilju i Kringi po dva puta.

U propovijedi se biskup Milovan osvrnuo na obilježavanje Svih svetih i Dušnog dana kao spomen na sve one koji su ugradili svoje živote u tkivo Crkve i naroda. Živjeli su po evanđelju, njihovi primjeri uče nas živjeti svoje dužnosti, voljeti ljude i podnosititi poteškoće. Jedan od tih svijetlih primjera je i sv. Hubert, koji je živio u VII. stoljeću u gradu Liegeu. Kao zaštitnika lovaca, lovočuvara i šumara slavi se 3. studenoga.

Na osnovi svećeva života biskup mons. Milovan vjernicima je poručio: „Huberta je pogodila smrt supruge, toliko da je napustio sve i posvetio se strasti lova. Tako se ljudima dogodi kada ih snađu velike teškoće, prepuste se ovisnostima – drogi, alkoholu, klađenju... Sv. Hubert je doživio pokajanje nakon što je bio znak i čuo glas: ‘Podi i javi se biskupu Lambertu. On će ti pokazati put kojim ti je krenuti’. To je ono što se nama vjernicima dogodi kod nekih misija, duhovne obnove ili na hodočašću. Osvijestimo se, dođemo k sebi i donesemo neke čvrste i dobre odluke. To je ono što mi ljudi želimo jedni drugima prenijeti. Uključimo se svatko na svom mjestu, preuzmimo odgovornost za posao koji radimo, za ono što nam je povjereni u društvu. Dobro je moliti jedni za druge, da ustrajemo i uložimo dio sebe, prema svojim sposobnostima, u dobročinstvo društva, obitelji, Crkve. I vi kao lovci osjećate se odgovornima. To je s jedne strane zaštita prirode, okoliša, čuvanje zdravlja. Potrebno je da u nama poraste svijest da sačuvamo prirodu. Čuvati zdravu ravnatelju i ponašati se odgovorno pred ljudima i pred prirodom. To znači biti odgovoran i pred Bogom“.

(T. M.)

Misa za pokojne na pulskom groblju

PULA Na blagdan Svih svetih, mons. Ivan Milovan, biskup porečki i pulski, u popodnevnim satima predvodio je misno slavlje i molitvu za pokojne na pulskom groblju u zajedništvu sa svećenicima Pule.

Biskup Milovan u propovijedi je naglasio da su Svi sveti blagdan uspjelih u živiljenju kršćanske vjere po daru Božjem, te se na taj način mi, „putnici na zemlji“, pridružujemo općinstvu svetih. Svakom vjerniku, čovjeku, zagarantirana je vječna sreća ako živi u skladu s Isusovim blaženstvima, ako se na njega mogu primijeniti Isusove riječi: blago siromašnim duhom, blago mirotvorcima, blago pravednicima, blago milosrdnjima, blago krotkima. Vjerujemo da su mnogi upravo živeći na ovaj način, uz izvanske poteškoće i progonstva ostvarili svoj životni cilj – susret s uskrsnim Kristom. Upravo ovih dana pohod grobljima, molitva i paljenje svijeće na grobovima najmilijih dokazuje da oni žive u Bogu, da nisu nestali, već su s nama povezani upravo preko molitve, naglasio je biskup Milovan. (L)

Promišljanje duhovne dimenzije čovjeka

PAZIN Obitelji Porečke i pulske biskupije okupile su se 9. listopada u franjevačkom samostanu u Pazinu na 41. obiteljskoj nedjelji koju je organizirao Katolički obiteljski centar „Nazaret“ u suradnji s biskupijskim Uredom za obitelj. Nedjeljno popodne bilo je ispunjeno bogatim programom. Na početku je okupljene pozdravio Tomislav Milohanić, predsjednik Udruge, a potom je vlč. Milivoj Koren, dugogodišnji djelatnik u obiteljskom pastoralu, predvodio nagovor i prigodnu molitvu.

Duhovnu tribunu na temu „Duhovna dimenzija čovjeka – izvor i nositelj vrednota u obitelji“ održao je predsjednik Centra za bolji svijet dr. Ivica Lulić iz Zagreba. Dr. Lulić najbliže je suradnik dr. Tomislava Ivančića.

„Dimenziju neuništivosti, duha, vječnosti, transcendentnosti, povjerenja, dimenziju slobode, već u času začeća čovjek prima od Stvoritelja. Imamo duh koji je sloboda od vremena i prostora. Duh znači svijest. Često se događa da čovjek izgubi svoje središte, a u središtu se događaju vrednote. Središte je sposobnost da čovjek otkrije mudrost, da razmišlja, odlučuje, bira... Sposobnost za vrednote je duhovna inteligencija.

Sudionici Obiteljske nedjelje

Duh je u nama, to je ono što oživljava. Prvi doživljaj duha je -ja. Ja sam osoba. Duh je konstanta, životvorac. Osobnost je neuništiva. Prva je slika čovjeka: muško i žensko, a povezuje ih ljubav. Ta je slika svugdje. Odnos između muža i žene, roditelja i djece... Muško i žensko, i među njima Netko treći, a to je Isus Krist – to postaje brak, to postaje sakrament. Gdje je troje, i svijest da su pred Bogom, tamo je Ljubav“, sažeo je bit duhovne dimenzije čovjeka voditelj tribine dr. Lulić.

Osvrnuvši se na stanje u društvu, medijima te raznim segmentima života,

ukazao je na neophodnost da vjernik preuzima odgovornost: „Trebamo se probuditi, da postanemo svjesni. Jesu li to naši mediji, je li to moja zemlja, je li to vrijeme u kojem ja živim, jesam li ja odgovoran za to vrijeme? Jesam. Obnoviti duh znači prestati biti pasivan. Postati svjestan ljestvica vrednota. Postati slobodan i odgovoran“.

Svetu misu u franjevačkoj crkvi predvodio je o. Mario Škrtić iz Svetog Petra u Šumi. Na kraju susreta održan je agape uz zvuke gitare Domagoja Kužića, te poeziju Daniela Mohorovića i Tomislava Milohanića. (L)

Talijanska iskustva pastoralu obitelji

Vijeće za obitelj HBK-a i Vijeće za pastoral obitelji i duhovnost laika Porečke i pulske biskupije, 25. i 26. listopada, organiziralo je studijsko putovanje u Veronu i Bovolone (Italija). Sudionici putovanja bili su povjerenici za pastoral obitelji pri biskupijama, vjernici laici aktivni u obiteljskom pastoralu te djelatnici biskupijskih obiteljskih savjetovališta.

U župi Bovolone sudionici studijskog putovanja upoznali su se s projektom „Župa – obitelj“, koji je osmislio mons. Renzo Bonetti, župnik te nekadašnji predstojnik Nacionalnog ureda za pastoral obitelji Talijanske biskupske konferencije. U zajedništvu sa još 30 župnika iz gotovo cijele Italije koji su podržali projekt „Župa – obitelj“, u raznolikim župnim stvarnostima pokušao je primijeniti u praksi vrlo bogato promišljanje učiteljstva o obitelji, koje je dobro sažeo Ivan Pavao II: *Obitelj je temeljni objekt evangelizacije i kateheze Crkve, ali je također i njezin neophodan i nezamjenjiv subjekt: kreativni subjekt.*

Nakon predavanja, zajedničke sv. mise i večere svi sudionici raspoređeni su po obiteljima, gdje su praktično učili i gledali „Crkvu u malom“, tj. upoznali se s obiteljskim zajednicama za evangelizaciju.

Istom prigodom sudionici su u Veroni posjetili biskupijsko obiteljsko savjetovalište i upoznali se s njegovim dugogodišnjim radom, uspjesima i poteškoćama na koje svakodnevno nailaze. (M. KOREN, P. K. HODŽIĆ)

Duhovna obnova u Trvižu

TRVIŽ U povodu svetkovine Majke Božje od svete Krunice, zaštitnice župe Trviž, od 6. do 9. listopada, održana je duhovna obnova. Budući da u župi već duži niz godina za Majevicu prvpričešnici pješaće k Majci Božjoj na Škriljinah kod Berma, a krizmanici se pridružuju hodočašcu Majci Božjoj na Trsatu, ove je godine odlučeno da se u župi održi duhovna obnova svih obitelji iz župe Trviž.

Duhovnu obnovu je vodio velečasni Darko Zgrablić, župnik u Balama, koji se rado odazvao pozivu trviškog župnika vlč. Ante Žufića.

Duhovna obnova počela je temom Obitelj kao mala Crkva, kada su se župljani okupili na misnom slavlju, a zaključili klanjanjem pred Presvetim. Na blagdan Majke Božje od svete Krunice razmatrana je tema Obitelj se okuplja oko Marije kada se prije misnog slavlja izmolila sveta krunica.

Trećeg dana, uz razmatranje teme Ispovijedi – Marija majka vjernika, bilo je dirljivo u tišini čekati čak sat i pol red za svetu ispovijed, a zatim je uslijedila misa. Ispovijedala su četiri svećenika.

Duhovna obnova u Trvižu

Vrhunac slavlja bio zadnjeg dana duhovne obnove, u nedjelju, s temom Obitelj slavi euharistiju kad su župljani pokazali plodonosni učinak ove duhovne obnove ne samo svojom prisutnošću u velikom broju na svetoj misi, nego i na pričesti.

Može se reći kako se ona mala Crkva na početku duhovne obnove u nedjelju stopila u veliku Crkvu zajedništva i molitve kada su se župljani oprostili od vlč. Darka Zgrablića riječima: „Velečasni, dođite nam opet“. (M. MRÄK)

Hrvatski socijalni tjedan o kulturi rada

ZAGREB Predsjednik Programskega odbora V. hrvatskog socijalnog tjedanisački biskup Vlado Košić izrazio je radost održavanja skupa kojim se nastavlja niz tjedana koje su hrvatski katolici počeli u vrijeme Drugog svjetskog rata. Hrvatski su biskupi odlučili da se V. hrvatski socijalni tjedan održi s s temom „Kultura rada u Hrvatskoj“.

Sudionici su bili pripremljeni, ali i otvoreni za nova saznanja, tj. da s ovog skupa ponesu dobre ideje i iskustva u svoje sredine kako bi se senzibiliziralo

sve vjernike, ali i društvo jer su ova pitanja važna.

Biskup Košić je, rezimirajući skup, rekao je kako su sudionici izrazili želju da se s ovakvim okupljanjima nastavi, jer su to dobri impulsi za život.

Krešimir Sever, član Organizacijskog odbora osvrnuo se na važnost govora o kulturi rada danas. Skup je organiziran u pravo vrijeme i pravim temama, jer je kultura rada dobro pogodena tema za ovo vrijeme. Kad je riječ o sindikal-

nim temama gotovo da nema one koja nije ovdje našla svoje mjesto, rekao je Krešimir Sever, član Organizacijskog odbora.

Neven Šimac, član Inicijative kršćana za Europu, podsjetio je da je europsku tradiciju socijalnih tjedana u Hrvatskoj počeo bl. Alojzije Stepinac. Govoreći pak o Hrvatskoj danas, istaknuo je kako vjernici moraju pridonijeti općem dobru. Na tom tragu je i ovaj socijalni tjedan, tj. da se doprinese svojim idejama, prijedlozima, ali i zahtjevima. (L)

Hodočašće – lijek za dušu i tijelo

Neki od hodočasnika ispred crkve u Mariji Bistrici

OPRTALJ Trodnevno hodočašće župljana Oprtla i Završja počelo je u petak 30. rujna i trajalo je do nedjelje 2. listopada. Odsjeli smo u Stubičkim Toplicama "Matija Gubec", gdje smo se kupali u bazenima s toploim vodom. U subotu smo krenuli u čuveno svetište Predragocjene krvi Kristove u Lumbreg. Tu smo imali misu i križni put, u molitvama smo se sjetili naših župljana, krizmanika, dobrotvora i bolesnika. Poslije ručka krenuli smo prema Lepoglavi. U tamošnjoj veličanstvenoj crkvi lepoglavski župnik nam je opisao povijest mjesta, crkve i obližnje tamnice, u kojoj je tamnovao kardinal Stepinac. I na njegovom suđenju je bio, kao i na Kristovom, korumpirani sudac, lažni svjedoci te dovedena i zavedena svjetina.

Rekao sam hodočasnicima kako se i danas događaju čuda, ali ih u žurbi ne primjećujemo. Kada sam pred više od 40 godina s ondašnjim ližnjanskim župnikom Atilijem Krajcarom posjetio Lepoglavu, crkva je bila u derutnom stanju, a vrata zazidana. Zvona nisu smjela zvoniti da ih ne čuje nedužno osuđeni i poniženi kardinal Stepinac.

Crkva je danas temeljito uređena, zvana opet slobodno zvone, a ispred crkve je veliki kip blaženoga Alojzija Stepinca. Zar to nije čudo? Tko je tako nešto mogao i pomisliti u onim olovnim godinama komunističke strahovlade. Ostvarile su se riječi iz Svetoga pisma: "Silne zbaci s prijestolja, a uzvisi neznatne". Na tom mjestu dolaze nam na pamet Kristove riječi upućene i nama danas, da su proganjali njega i nas će, da će nebo i zemlja proći, a njegove riječi ostaju zauvijek (Mat 15; 18-27).

Vratili smo se u "naš" hotel i do u noć se kupali. U nedjelju smo krenuli prema Mariji Bistrici. Bio je dan hodočašća Hrvatske vojske. Veličanstveno je bilo gledati tisuće vojnika svih rodova i desetak tisuća hodočasnika, od kojih se većina pričestila. Uz više biskupa, misu je predvodio kardinal Vinko Puljić, a sumisili su svi prisutni svećenici. U nadahnutoj propovijedi kardinal je rekao: "Moramo postati dostojni potomci slavnih predaka ... Očuvajte srce od svake ogorčenosti. Trebamo čuvati ono temeljno jednog naroda, a to je obitelj. Ona je osnovna stanica iz koje niče društvo, vjera, Crkva... Neka vaša djeca

prepoznaju vašu vjeru, vašu ljudskost, vašu istinitost, vaše poštenje, vašu plemenitost. Blago vama ako u obiteljima bude Bog na prvom mjestu... Mi ne smijemo postati izrodi, izdajice, kukavice - kukavice ne mogu graditi bolju budućnost...".

Nekolicina protukatolika i protuhrvata pokušali su podmuklo bojkotirati ovo naše hodočašće. Iz povijesti znamo da je sličnih pokušaja, i gorih, u ovim župama bilo i ranije, za vrijeme raznih država, stranaka, zajednica i partija koje su redom nestajale, dok su ostali narod i Crkva. Kažu da je povijest učiteljica života iz koje bi trebalo nešto naučiti. Ovo je hodočašće, po riječima sudsionika uistinu bilo lijek za dušu i tijelo. (Ante Tonči JUKOPILA, župnik)

Okrugli stol o izradi jaslica

ŽMINJ Jasličari pozivaju sve zainteresirane da se odazovu okruglom stolu na temu „Izrada jaslica u crkvama“.

Skup će se održati 25. studenoga u Čakavskoj kući u Žminju s početkom u 18 sati. (L)

Zlatomisničko slavlje u Pićnu

PIĆAN U nedjelju, 18. rujna, u Pićnu je župnik vlč. Antun Kurelović sa svojim župljanim proslavio zlatomisnički jubilej. Svečanu sv. misu predvodio je župnik, uz sudjelovanje mješovitog zbora i zbora Harfa. Na kraju sv. mise župljani su svom župniku zahvalili i čestitali mu 50 godina svećenštva. Tijekom godina bilo je patnji i svakojakih kušnji, ali iznad svega lijepih trenutaka koje je proživio u župama na kojima je službovao.

„Sretni smo što ste s nama više od deset godina i što se puno napravilo i obnovilo u župi, ali nemjerljivo je ono duhovno što dajete župi. Želimo Vam puno zdravlja da i dalje čvrsto držite ruku na plugu i njivu Gospodnju orete. Cvijeće, misnica, kalež, patena s posvetom, darovi su kojima Vam župljani

Slavljenik Antun Kurelović s ministrami

Pićna zahvaljuju za sve dobro što ste za župu učinili“, zahvalila se slavljeniku u ime župljana Neva Gržinić.

U ime Općine Pićan načelnik Ivan Franković svečaru je darovao 25 časoslova.

Nakon sv. mise slavlje je nastavljeno domjenkom ispred crkve. Želja je svih Pićanaca da župnik bude mladima uzor i da prihvate poziv napisan na prigodnoj zlatomisničkoj sličici: „Mladi orači, uskočite!“ (N. G.)

Biskup primio hrvatske odbojkašice

POREČ Uoči međunarodnog odbojkaškog turnira u Poreču, što će se održati od 9. do 13. studenog, na kojem sudjeluje šest zemalja, biskup porečki i pulski mons. Ivan Milovan primio je hrvatsku seniorsku ekipu odbojkašica zajedno s njihovim vodstvom.

Predstavnici Hrvatskog odbojkaškog saveza izrazili su posebno zadovoljstvo činjenicom da ih je primio biskup, što je izuzetna čast i vrlo rijetka prigoda.

Biskup Milovan pozdravio je okupljenu žensku odbojkašku reprezen-

Biskup Ivan Milovan i hrvatske odbojkašice

taciju i zaželio im uspješan nastup na turniru u Poreču. Kao uspomenu na ovaj susret odbojkašice su darovale

biskupu odbojkašku loptu s autogramima. (L)

Dan kruha za potrebite

FAŽANA U Fažani je 16. listopada u organizaciji Turističke zajednice i fažanske župe održan Dan kruha. Bila je to prigoda za druženje i molitvu. Osim kruha bilo je i srdela, slastica i ostalih delicija što su djeca nudila posjetiteljima. Sav prihod namijenjen je župnom Caritasu.

Tijekom Adventa volonteri Caritasa župe Sv. Kuzme i Damjana posjetit će socijalno ugrožene župljane, a planiraju i obići štićenike u Domu umirovljenika i prigodno ih darivati. Lijep je to primjer zajedništva župe i općine Fažana. (L)

Mons. Dražen Kutleša izabrao geslo

Mons. Kutleša bit će zaređen za biskupa u porečkoj katedrali 10. prosinca u 10 sati, zareditelj će biti kardinal Marc Ouellet, a suzaredatelji biskupi Ivan Milovan i Ratko Perić.

Mons. Dražen Kutleša, svećenik mostarsko-duvanjske biskupije, kojeg je papa Benedikt XVI. 17. listopada imenovao biskupom koadjutorom Porečke i Puljske biskupije bit će zaređen za biskupa u subotu, 10. prosinca u 10 sati u porečkoj Eufrazijevoj bazilici. Zareditelj će biti kardinal Marc Ouellet, prefekt Kongregacije za biskupe, a suzareditelji mons. Ivan Milovan, biskup porečki i pulski, i mons. Ratko Perić, biskup mostarsko-duvanjski.

Mons. Kutleša za svoje je biskupsko geslo uzeo riječi „U tebe se, Gospodine, uzdam“.

Upovodu biskupska ređenja mons. Kutleše, porečki i puljski biskup mons. Ivan Milovan poručuje: „Na biskupsko ređenje pozivam sve članove Božjega naroda u Porečkoj i Pulskoj biskupiji. Pozivam svećenike, redovnike, redovnice i bogoslove. Osobita mi je želja da se tom prilikom uz njih, na biskupskom ređenju novog biskupa koadjutora, okupe članovi župnih pastoralnih i ekonomskih vijeća iz svih župa naše biskupije, vjeroučitelji, djelatnici župnih karitasa te članovi katoličkih udruga i pokreta. Svi su oni, uz svećenike, prvi suradnici biskupa. Zbog toga želimo da se okupe i u milosnom času ređenja biskupa koadjutora. I mi biskupu Draženu želimo snagu od Gospodina te hrabrost, odlučnost i zauzetost u izgrađivanju Crkve Porečke i Puljske!“

Mons. Dražen Kutleša rođen je 1968. godine u Tomislavgradu u Bosni i Hercego-

Mons. Kutleša s papom Benediktom XVI.

vini. Nakon završenog sjemeništa u Dubrovniku, nastavlja studij filozofije i teologije u Bogoslovnom sjemeništu u Sarajevu. Za svećenika je zaređen 1993. za Mostarsko-duvanjsku biskupiju. Godine 1994. postigao je bakalaureat pri teološkom fakultetu u Zagrebu, a 2001. na Papinskom sveučilištu Urbanianumu doktorat iz kanonskog prava. Od 1993. do 1995. bio je župni vikar u mostarskoj katedrali.

Od 1998. do 2006. mons. Kutleša obavljao je više službi, bio je župni upravitelj u Grudama, docent kanonskog prava na Teološkom institutu u Mostaru,

vicekancelar u biskupskoj kuriji, član zbora konzultora i prezbiteralnog vijeća, član Komisije „Iustitia et pax“ Biskupske konferencije BiH. Od 2006. djelatnik je Kongregacije za biskupe, a od ove godine suradnik Kongregacija za kauze svetih i disciplinu sakramenata. Autor je nekoliko publikacija i surađuje u katoličkom mjesečniku „Crkva na kamenu“. Govori talijanski, njemački i engleski jezik.

Nakon imenovanja za biskupa koadjutora Porečko-puljske biskupije, mons. Dražen Kutleša je izjavio: „Zahvalan sam papi Benediktu XVI. na velikom povjerenju

„U tebe se, Gospodine, uzdam“

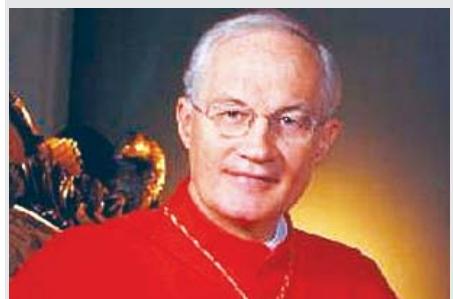

Vlč. Jakovljević, mons. Kutleša, biskup Milovan i vlč. Lekaj u Savičenti

koje mi je iskazao, dajući mi ovu odgovornu zadaću u služenju narodu Božjem koji boravi u Porečko-pulskoj biskupiji s dijecezanskim biskupom Ivanom Milovanom. Crkva u Hrvatskoj jest i želi ostati vjeran dio opće Crkve, pod vodstvom Pape, koji joj je također nedavno, svojim nezaboravnim pohodom, očitovao svoju duboku naklonost i ujedno ljubav prema svemu hrvatskom narodu i svoje poštovanje prema državnim vlastima. U tom duhu, također, Porečko-pulska biskupija želi služiti vjeri i kršćanskom životu naroda Božjega koji se nalazi na njezinu teritoriju, i želi biti uključena na miran i konstruktivan način u život nacionalne zajednice. Stoga, prihvatajući svoju

novu pastoralnu službu u osjetljivu razdoblju života Porečko-pulske biskupije, svjestan sam da u sljedećim godinama moram posvetiti sve svoje snage za dobro ove mjesne Crkve – koja je bogata poviješću, vjerom i kulturom – u svim svojim mnogostrukim vidovima. Na početku svoje službe, uzdajući se u pomoć Duha Božjega, računam na bratsku blizinu dijecezanskog biskupa Milovana, subraće biskupa, na suradnju svećenika i na molitvu vjernika. Tako se, s obnovljenim zalaganjem i oduševljenjem, možemo posvetiti velikim zadaćama koje su pred nama i izazovima navještanja i odgoja mladih u vjeri, obnovi crkvenoga života i zauzetosti za dobro društva”. (L)

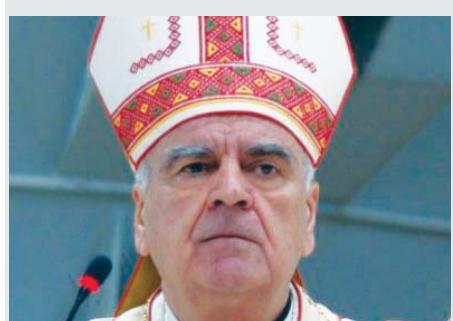
Kardinal Marc Ouellet

Kanadski kardinal Marc Ouellet, redovnik sulpicijanac, rođen je 1944. godine. Za svećenika je zaređen 1968. Nadbiskupom Quebeca postao je 2002., a godinu dana kasnije papa Ivan Pavao II. imenovao ga je kardinalom. Doktorat iz dogmatske teologije stekao je na Gregoriani.

Papa Benedikt XVI. lani ga je imenovao pročelnikom Zbora za biskupe i naslijedio na toj funkciji kardinala Giovannija Battistu Rea. Usto, kardinal Ouellet je predsjednik Papinskog povjerenstva za Južnu Ameriku.

Biskup mons. Ratko Perić

Mons. Ratko Perić, mostarsko-duvanjski biskup i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski, rođen je 1944. godine. Za svećenika je zaređen 1969., za biskupa koadjutora 1992. i iduće godine nasljeđuje biskupa mons. Pavla Žanića (1918.-2000.), koji je biskupiju vodio od 1980. do 1993. godine.

Mons. Perić je doktorirao teologiju na Papinskom sveučilištu Urbanianumu.

Marčana vjerski puno življa

Ovdje su svoj pastoralni svećenički trag ostavili Dragan Domšić, Marijan Kancijanić, Darius Szymanski, a sada je u njivi Gospodnjoj, zajedno s vjernim župljanima suradnicima, župnik Jeronim Jokić. On ističe: „Raduje me da postoje suradnici koji su spremni surađivati, učiniti ono što zatražiš od njih, pa čak i sami pokrenuti inicijativu. To je ono što me najviše raduje. Ima ljudi spremnih na suradnju, koje možeš nazvati u svako doba dana i oni će se odazvati, spremni prihvati izazove“.

Piše Tomislav MILOHANIĆ

Područje Marčane bilo je dobro naseljeno u rimske i bizantsko doba. Ime Marčana prvi se put spominje 1243. kao Marzana u aktu prijege Pule na vjernost Mlečanima. Potpala je pod mletačku vlast 1331. godine. Epidemije kužnih bolesti u 14. i 15.st. opustošile su i ovo područje. Mletačka vlast je na ispravnjeno područje naselila 180 grčkih i mnogobrojne dalmatinske obitelji (1558. i 1583.). Do 1583. Marčana je bila dio mutvoranske župe. Od 1583. do 1912. bila je mutvoranske kapelanijski, a 1912. proglašena je župom.

Zupna crkva Sv. Petra i Pavla izgrađena je u 15. stoljeću na mjestu starije od koje su očuvani plutej ogradne pregrade s troprutim pleternim ukrasom iz 9. stoljeća i elementi bizantske arhitekture. Obnovljena je 1990. Crkva Sv. Antuna Padovanskoga posvećena je 1709. godine; zvonik visok 25 m izgrađen je 1846. godine.

Župnik Jeronim Jokić

Župna crkva sv. Petra i Pavla

Naselja u župi jesu: Belasovi Dvori, Drakarovi Dvori, Dražini Dvori, Galantovi Dvori, Kabolini Dvori, Kavrančevi Dvori, Mitrovi Dvori, Pavini Dvori, Pecinovi Dvori, Pudinovi Dvori, Šantini Dvori, Marčana i Pinezići. U župi ima 1.145 stanovnika, od toga 1.070 katolika. Po crkvenoj statistici za 2009. i 2010. stanje je sljedeće: krštenih (9, 4); vjenčanih (4, 2); umrlih (14, 15); prvopričesnika (2009. 14); krizmanika (2010. 18).

Godine 1993. prigodom 750. godišnjice spominjanja imena na Marčana, 130. godišnjice početka rada osnovne škole i 100. obiljetnice osnivanja Hrvatske čitaonice

u Marčani, marčanski pjesnik Janko Crljenicaispjevao je stihove:

Drage su nan krase / svih kolori cviće / i udori sinokoše / ki nan dušu liče. / Sričan ti rođendan / Marčano srična budi, / sedan i po stolića / na uvoj smo grudi. / Dignimo sada bukale / načunimo si čaše, / ti nan resti u buketu / domovine lipe naše.

Ana uvoj grudi, u marčanskoj župi, tek je tri mjeseca župnik v.l. Jeronim Jokić. Naslijedio je v.l. Dariusza Szymanskoga. Pun poleta i mladenačkog žara Jeronim okuplja ekipu agilnih suradnika.

Kratko je vrijeme da bih mogao iznijeti sliku župe. Dok ne prođe godina dana i dok ne prođem

nego prije dvadesetak godina

Župni zbor

kuće u blagoslovu teško da mogu reći nešto konkretnije. Vjerujem da me dragi Bog nije ovdje poslao bez Njemu jasnog razloga i da će On, budem li ja ponizan, budem li poslušan Njegovoj volji, preko mene i preko ljudi koji su među nama i koji su spremni surađivati, izvesti ono što je Njegova volja. Da se radosna vijest proširi i dođe do svakog srca. Da ljudi počnu ne samo primati sakramente, nego i više prakticirati vjenu. To je ono prvo i osnovno. Raduje me da postoje suradnici koji su spremni surađivati, učiniti ono što zatražiš od njih, pa čak i sami pokrenuti inicijativu. Ima ljudi spremnih na suradnju, koje možeš nazvati u svako doba dana i oni će se odazvati, spremni prihvatići izazove“, veli župnik.

Posljednjih petnaestak godina, od dolaska mons. Marijana Kancijanića pa za župnikovanja Dariusa Szymanskog, puno se napravilo za župu u materijalnom smislu, u obnavljanju sakralnih objekata i uređenju

okoliša. Još ranije, za vrijeme vlč. Ivana Štokovića renoviran je zvonik, uređen prostor pred crkvom i obnovljen krov crkve. Za vrijeme mons. Kancijanića temeljiti je uređena župna crkva Sv. Petra i Pavla, a crkva Sv. Antuna Padovanskoga za vrijeme župnikovanja vlč. Szymanskog.

U materijalnom smislu crkva je dovedena u pristojno stanje, gdje se može održavati crkveni, liturgijski program, sve ono što vjernicima treba. Ali nakon toga i ono što nazivamo životom Crkvom pomaklo se u kvalitetnom smislu. Danas imamo Apostolat molitve, već desetak godina djeluje, osnovana je molitvena zajednica „Treće srce“, crkveni zbor mlađih i starijih, župni Caritas; oživjela je aktivnost pastoralnog vijeća; nekad je to bilo samo papirnato, formalno. U župi se moli. Molitve nikad dosta. Osobno ja u župi vidim rezultata. Imamo sreću da nemamo baš onih materijalnih kreativnih potreba u župi. Sagledavajući

desetak godina, danas je življe, osobito kada su neki blagdani. Nadamo se da će s novim župnikom župa dobiti novi duh i novi zamah te da će on ostaviti svoj pečat“, napominje Martin Filipović, voditelj Apostolata molitve, član Caritasa i „Trećeg srca“.

Nevija Jeromela aktivna je u župnom pastoralnom vijeću, priprema pravopričešnike, a zauzeta je i drugim vidovima obiteljskog pastoralala. Kaže da je u odnosu na prije dvadesetak godina župa vjerski puno življa, osnovane su molitvene zajednice, crkveni zbor, župni Caritas. „Na prvom mjestu je molitva za župu, obitelji, mlade, za kompletну župu. Mi koji smo u župnom pastoralnom vijeću trebali bismo biti oslonac župniku. Da budemo naprosto njegove produžene noge i ruke, da ono što on ne stigne uradimo mi. Dalo bi se puno toga napraviti, ali potrebno nam je još suradnika. Župa je zahtjevna i ne može sav teret odgovornost pasti

Župna crkva ispunjena vjernicima

samo na župnika. Bitno je svjedočiti svojim primjerom, svojim pozivom. Uključivati se gdje je potrebno. Da se župnik može osloniti na nas“, ističe Nevija Jeromela.

Jedan od istaknutih suradnika je i Đuro Došlić, vjeroučitelj u školama u Raklju i Krnici, na ispmoći župniku u Marčani kod liturgije, a pomaže i kod župnog vjeronačka. O svom angažmanu kaže: „Bio sam asistent prijašnjem župniku po potrebi, i sadašnjem nastojim pomoći oko stola Božje riječi. Ministram, pomažem i u župnom vjeronačku. U Marčanu dolaze djeca većinom iz okolnih sela. Koliko ih dolazi u školu od prvog do osmog razreda, toliko ih dolazi i na župni vjeronačku. Postoji u župi poveća grupa ministranata koja je vrlo aktivna.“

Jedna od posebnosti Župe sv. Petra i Pavla je što, uz patronne župe koji se slave 29. lipnja i imozantne tijelovske procesije kroz mjesto, već petnaest godina obilježavaju Dan državnosti. Sve je krenulo na inicijativu ondašnjeg župnika mons. Kancijanića.

Uključila se Udruga hrvatskih dragovoljaca Domovinskog rata i od tada, u suradnji sa Župom Marčana, organizira obilježavanje Dana državnosti misom za domovinu i posebnim programom. Martin Filipović, tajnik Udruge, od prvog trenutka uključen je u organiziranje i protokol proslave Dana državnosti. „Imamo organizacijski odbor, nas nekoliko, uključimo i svećenika te zajedno, Udruga i župa Marčana, organiziraju proslavu i to je Dan državnosti. Ove godine, 25. lipnja, bila je 15. obljetnica. Organizira se procesija do mjesnog križa, gdje se molimo, palimo svjeće, polažemo cvijeće za sve poginule i umrle u Domovinskom ratu i za sve one koji su kroz našu burnu povijest doprinisili slobodi domovine, dakle, slobodi čovjeka. Uvijek je neki gostujući zbor i svake godine novi propovjednik. Jednom smo imali 23 svećenika, ove godine 13. Imamo poseban program prije sv. mise od nekih 20 minuta, gdje se predstavi gostujući zbor, bude poetsko-recitatorski dio i glazbeni dio u koji se

uključuju i školska djeca. Pred župnim stanom priredimo nastavak druženja i zakusku za sve sudionike misnog slavlja. Ove godine bio je i naš novi župnik Jeronim. Mi to njegujemo i to je općeprihvaćeno ovdje, a dođe puno ljudi iz ostalih mjesta.“

Iduće godine Marčana slavi stotu obljetnicu župe. Prije 1912. godine Marčana je bila filijala mutvoranske župe. Voljom i zalaganjem dijela župljana, za župnikovanja vlč. Dragana Domšića, obnovljena je davna tradicija hodočašćenja u Mutvoran na Uskrnsni ponедjeljak. Danas je sve više ljudi zainteresirano i uključeno. Hodočašće bude okrunjeno sv. misom, a potom se druženje nastavlja uz prigodni domjenak.

Redovito se sastajemo na molitvu. Utorkom molimo za život, pogotovo za nerođene, za bračne parove koji ne mogu imati djece. Imamo u crkvi škrabici u koju skupljamo novce, pomažemo potrebitima, koji imaju problema. Svakoj majci koja zatrudni, a ima problema, jamčimo da

Tijelovska procesija, 2011.

ćemo pomoći koliko možemo“, kaže Ružica Filipović, voditeljica „Trećeg srca“.

U župnom Caritasu djeluje četvoro župljana. Osim povremenih akcija – jedna od njih je prikupljanje humanitarne pomoći prigodom Dana državnosti ciljano za određenu osobu - aktivnost se uglavnom svodi na podjele bonova, skupljanje hrane i odjeće, posjete potrebitima i bolesnima za došaće, Božić, za Uskrs. Kako nema materijalno potrebitih u župi, Caritas je više kao znak dobre volje koji donosi vedrinu i radost. Članovi Caritasa nađu vremena i pažnje za bližnje u potrebi, od stogodišnjakinje tete Ane (donedavno su u Marčani bila četiri stogodišnjaka), pa do djece koja su ostala bez roditelja.

Crkveni pjevački zbor osnovao je mons. Kancijanić. Voditeljica zbora je Nicol Radolović, studentica medicine. Zbor je imao puno zapaženih nastupa: u crkvi Svetе Katarine u Zagrebu prigodom 43. Međunarodne smotre folklora, u Sv. Petru u Šumi, u Vodnjanu na „Iskrincama“, godišnji susret zborova labinskog i vodnjanskog dekanata u Labinu i

drugdje. Zbor broji dvadesetak članova. Svaku subotu zbor održava probe koje vodi Nicol, ako je ona spriječena, zamjenjuje ju studentica Andrea Radolović, orguljašica, a uskače i srednjoškolka Lucija Šain. Sa silnim žarom održava se tako kontinuitet pjesme i zajedništva. „Uvijek idem na sv. misu i pjevam, jedino me bolest može spriječiti. Što se tiče pjevanja u crkvi, kad su svibanjske i listopadske pobožnosti, svećenik mi je dozvolio da ja počnem pjevati na

početku i kraju, pa ostali prihvate pjesmu. Imali smo izvanrednu pjevačicu, pokojnu Micu, koja me naučila pjevati. Imamo i mašu po starinski na blagdan Sv. Antuna s posebnim napjevom sv. Antunu Padovanskome. Župnik Domšić skratio je tu pjesmu i prilagođio je za nas“, prisjeća se dugogodišnja članica zbora Ida Bolonović.

U župi djeluje Neokatekumentski put, Ana Radolović u svim je molitvenim zajednicama, čisti i uređuje crkvu, te pjeva u zboru, Anton Catela je zvonar. Bračni par Nevija i Valter Jeromela oduševljeni su nedavno održanom Obiteljskom školom u Malinskoj. Valter je revni čitač, potencijalni sakristan i kaže da ga je dr. Tomislav Ivančić potaknuo na pozitivno razmišljanje. Nevija rezimira: „Ljudi su zarobljeni svjetovnim stvarima. I samo milost Božja može ih privući. Puno ljudi se trudi generacijama prenosi vjeru, ali okolnosti pritišću ljudi da ne mogu ni naprijed ni natrag. Svi se bore da bi preživjeli i da rade, da imaju posao. Ljudi možda ne vide drugog načina za izlaz. Ako ne radimo, kako ćemo preživjeti?“ A Martin mudro zaključuje: „Nije svatko velik za dobro, ali svako je dobro veliko!“

Proslava Dana državnosti, 2011.

Autentični misionari

U našoj biskupiji nemamo strukture koje se bave misionarskim radom ili ga promoviraju. Neka ovo «pismo» bude poticaj za promišljanje o mogućim koordiniranim inicijativama u našoj Biskupiji i župama, kako bismo podržali sve one koji daruju svoj život služeći najpotrebnijima te kako bismo i sebe odgajali za skromniji, evanđeoski način života.

Piše Ana CVITAN

Svake godine, treće nedjelje mjeseca listopada, obilježava se Misijski dan. Crkva je po svojoj naravi misionarska. Ne Crkva kao neka apstraktna zajednica, već svaki pojedinac koji je prepoznao «radosnu, oslobađajuću vijest» Isusa iz Nazareta. Biti misionar znači biti poslan, a poslan se može biti samo drugome. Isusovo poslanje, koje nasljeđujemo od apostola, traži od nas da njegovu riječ prenesemo „svemu svijetu“ (usp. Mk 16, 15). To nam, međutim, ne daje za pravo da tu „Riječ“ namećemo silom ili nekim sustavnim pokrštavanjem, već se ona prenosi služenjem, predanošću, požrtvovnošću, suživotom, borbom za slobodu tamo gdje je ona zakinuta. Biti „poslan po svemu svijetu“ znači biti poslan u sva područja života: u svijet znanosti, umjetnosti, školstva, politike, ekonomije. Znači biti poslan svim ljudima, u konkretnim situacijama, te pridonositi ostvarenju čovjeka koji će imati prilike i mogućnosti živjeti dostoјanstveno. U sretnom čovjeku radosna vijest doživljava potpuni smisao i ostvarenje.

Ne zaboraviti poruku ljubavi prema bližnjemu

Iako smo svi pozvani biti misionari u svojoj svakodnevici, mnogi taj poziv žive kao svoje životno poslanje na poseban način, darivajući cijeli svoj život za druge. Oni, misionari, u užem smislu riječi, upravo u svom odlasku, susretu i dijeljenju života s najpotrebnijima u kontekstima i društвima u kojima Krist još nije navješten, šire

Evangelje. Daleko od sustavnih i prisilnih pokrštavanja, kojih je u povijesti Crkve nažalost bilo, današnji misionari inter gentes, tj. među ljudima, brinu se najprije o tome da se poštuju osnovna prava potlačenih: pravo na posao, na školovanje, na zdravstvenu skrb, na zdravu prehranu, na pristojan dom. Upravo je zbog toga papa Benedikt XVI. u ovogodišnjoj poruci za misijski dan naglasio da „nije prihvatljivo da se prilikom evangelizacije zaboravi na teme koje se tiču promocije čovjeka, na pravdu, te na slobodu od bilo kakvog tlačenja. Ne zanimati se za konkretne, svakidašnje probleme čovječanstva, značilo bi zaboraviti na evanđeosku pouku o ljubavi prema bližnjemu koji pati i koji je u potrebi“.

Genocid o kojem mediji šute

Prema Crkvenom statističkom godišnjaku ove godine u svijetu postoji više od 130 tisuća misijskih postaja, te približno 320 tisuća misionara laika. Prisutni su na svim kontinentima, od Azije, Afrike, Amerike do Europe. Trenutno najsnažniji vapaj dolazi iz država tzv. Afričkog roga (Etiopija, Somalija, Eritreja i Džibuti), gdje trenutno 12 milijuna ljudi umire od gladi. Papa je u jednoj od svojih audijencija srijedom pozvao i međunarodnu zajednicu da učini sve kako bi spriječila taj „tiki genocid“ u kojima stradaju najviše djeca (genocid o kojemu svi mediji šute).

Što konkretno možemo učiniti? Prijе svega trebamo postati svjesni patnje i suošćeati s potrebit-

ima, a potom i pomoći konkretnim materijalnim doprinosom. Potrebno je u našem društvu bolje organizirati i koordinirati udruge koje promiču misijska djela. U jednoj rimskoj župi, upravo na misijski dan, bila je organizirana dobrovoljna lutrija i prodaja predmeta koje su izradili prvopričesnici i njihovi roditelji. Na kraju svete mise jedan je od članova pastoralnog vijeća izvijestio o prošlogodišnjim doprinosima i projektima u Albaniji, koji su ostvareni upravo novcem sakupljenim u župi. Na panou su bile izvješene i fotografije vrtića koji je izgrađen te slike sa susreta na kojima se educiralo mlade, siromašne i neškolovane majke.

Misijski rad i poticanje u biskupiji?

Na internetu je moguće pronaći mnoge udruge koje se bave prikupljanjem novca za pomoć misijama. Crkvena institucija koja senzibilizira javnost i potiče na solidarnost s najpotrebnijima kroz različite projekte u koje se svatko može uključiti je Ured papinskih misijskih djela (www.misiije.hr). Nažalost, u našoj biskupiji nemamo strukture koje se bave misionarskim radom ili ga promoviraju. Neka ovo „pismo“ bude poticaj za promišljanje o mogućim koordiniranim inicijativama u našoj biskupiji i župama, kako bismo podržali sve one koji daruju svoj život služeći najpotrebnijima te kako bismo i sebe odgajali za skromniji, evanđeoski način života.

Predstoji li nam vlast bez katoličkih vrijednosti?

Mora se priznati da su se u demokratskoj Hrvatskoj baš vjernici-katolici, poglavito laici, ponadali i prevarili da će katoličke vrijednosti u komunizmom razoreno društvo, uspješno unijeti i zaživjeti stranke koje su se programski legitimirale kao demokršćanske.

Piše dr. Mario SOŠIĆ

Imao sam priliku prisustvovati Petom hrvatskom socijalnom tjednu u Zagrebu, koji je organizirala Komisija HBK-a, »Iustitia et pax«, na temu „Kultura rada“. Moglo se sazneni kako je opća Crkva već u XIX. stoljeću počela promišljati dobre i loše strane novog, kapitalističkog, društvenog odnosa u kojem se pojedinac, kao radnik, našao u svom dostojanstvu i pravima u podređenom položaju u odnosu na moć kapitala, profita i privatnog vlasništva. U Hrvatskoj se ta katolička svijest o pravednijem odnosu rada i kapitala osobito intenzivno propagirala u hrvatskom društvu tijekom tridesetih godina, kad su i održana tri socijalna tjedna u Zagrebu (posljednji 1940. godine).

Kako je poznato, tijekom XX. stoljeća došlo je snagom socijalističkih sindikalnih pokreta te komunističkih i socijalno-nacionalnih ideologija i partija, do radikalnih društvenih promjena i ratova. Iako su stradali milijuni nevinih ljudi, niti je komunizam ostvario pravedno društvo, niti je kapitalizam u dovoljno mjeri zaštitio čovjeka i njegovo dostojanstvo od izrabljivanja i moći kapitala. Ove činjenice postaju danas sve razvidnije i na globalnoj, svjetskoj, razini, gdje se unatoč stalnom gospodarskom rastu ne ostvaruje stanje prosperiteta, održivog razvoja i mira.

Na skupu se pokušalo dozna- ti kakve su refleksije takvog kriznog stanja u Hrvatskoj i koliko smo svjesni te činjenice i odgovorni u traženju izlaska iz sveko-

Dr. Mario Sošić

like društvene krize, koja je izraz i svjetskih nepovoljnih kretanja, ali i naših vlastitih zabluda i egoizama. Prateći izlaganja moglo se utvrditi kako današnji hrvatski čovjek zapravo robuje dvjema suprotstavljenim utopijama. Prva, naslijedno-komunistička, je ona koja pojedinca, sebe, promatra kao isključivo zaštićenog subjekta državne brige i zaštite. Po tome su za sve loše i neuspješno što nam se dogodilo ili događa uvijek krivi oni neki drugi - vlast, politika i političari, država. Takvi, kakvih je danas izgleda većina u Hrvatskoj, uvijek traže samo promjenu postojeće vlasti, ali ne vide potrebu za promjenom društvene svijesti i odnosa prema radu, jer bez toga sigurno nema bolje perspektive.

Druga utopija, liberalno kapitalistička, je ona koja se ne obazire na kvalitetu društvenih odnosa i na stanje pojedinca, osobe, već društveni progres mjeri isključivo kvantitativnim pokazateljima porasta BDP-a, rastom indeksa svih vrsta pod bilo koju cijenu ugroze pojedinaca, zajednice, okoliša. Za ovu vrstu mišljenja i politike u Hrvatskoj, spas je u prodaji nacionalnog bogatstva, odricanju

od suvereniteta, stranim investicijama, zaduživanjima.

Danas smo u Hrvatskoj zapravo robovi ova dva negativna stremljenja, koja zasebno sigurno ne vode ukupnom društvenom boljitu Hrvatske. Socijalni nauk Crkve uzima samo ono najbolje iz obaju pristupa i nudi mogućnost bitno humanijeg kapitalizma i socijalnu državu, u čijem središtu uvijek i na prvom mjestu treba biti čovjek kao Božje stvorenje, a ne čovjek kao mjerilo stvari (komunizam) ili čovjek po mjeri i zahtjevu kapitala/rada. Jedan od uvjeta izlaska iz društvene krize je i jači društveni angažman katoličkih laika na temeljima socijalnog nauka Crkve. Barem mi znamo koliko je Hrvatska duhovno i svjetonazorski naprsto izmrcvarena iskustvom obiju naznačenih društvenih i političkih utopija.

Mora se priznati da su se u demokratskoj Hrvatskoj baš vjernici-katolici, poglavito laici, ponadali i prevarili, da će katoličke vrijednosti u komunizmom razoreno društvo, uspješno unijeti i zaživjeti stranke koje su se programski legitimirale kao demokršćanske. To se nažalost nije dogodilo. Štoviše, u društvenu su sferu opet masovno nahrupile lijevo bezbožne i liberalno razvratničke ideologije, koje sada udruženo marširaju prema konačnom cilju osvajanja političke vlasti i oblikovanju društva po svom svjetonazoru, u kojem će biti mjesta za sve što donosi profit, moć, bogatstvo, ali malo mjesta za katoličke, domovinske, moralne i humane vrijednosti.

Vukovar –

Tijekom obilaska Vukovara često su nam govorili kako sve ovo treba vidjeti da se ne zaboravi. Mi zaključujemo kako bi svaki čovjek trebao vidjeti Vukovar i čuti vukovarsku istinu kako bi postao boljim čovjekom.

Piše Ivan ŠIŠIĆ, maturant

Maturanti Pazinskog kolegija ispred križa na vukovarskom memorijalnom groblju

Maturanti **Pazinskoga ko- legija**, zajedno sa svojim profesorima Danielom Bogešićem, Irenom Hudak Bogešić, Orijanom Paus i Majdom Praiz, posjetili su polovicom listopada Vukovar, Grad heroj.

Sedam sati neudobnih položaja u autobusu bilo je vrijedno onoga što nam je Vukovar pružio. Krenuli smo u ponoć i u Vukovar stigli u ranojutarnjim satima. Naš je vozač bio

Tomislav Ljuština, Vukovarac, hrvatski branitelj koji je prošao vukovarski pakao u zadnjim danima borbe za grad. Osim što je bio naš vozač, bio nam je i sjajan vodič.

Naše prvo odredište bio je samostan i crkva Sv. Filipa i Jakova, gdje nas je dočekao fra Gordan Propadalo i pričom nas uveo u našu vukovarsku avanturu. Nažalost, priča o Vukovaru nužno je i ratna priča. Zato smo nakon samostana krenuli put

vukovarske bolnice koja je u vrijeme opsade grada bila središte života. Podrum bolnice preuređen je u muzej u kojem je rekonstruiran njen tadašnji izgled. Spustivši se niz uske bolničke hodnike, mogli smo samo naslutiti patnju i agoniju ranjenika koji su skučeni u prenapučenim prostorijama gajili nadu u život. Bolница je svakodnevno bila pogodjena sa 700 granata, no unatoč tome, primala je dnevno prosječno 60 ranjenika, za čije su se živote njezini djelatnici nepokolebljivo borili.

dvadeset godina poslije

Unoći s 20. na 21. studenoga 1991. pripadnici JNA i srpske paravojne snage iz bolnice su odveli 261 civila i vojnika put Ovčare. Slijedeći njihov krvav trag, i mi dolazimo do memorijalnog centra na Ovčari, gdje saznajemo što se dogodilo te kobne noći. Svi su bili brutalno strijeljani, međutim, samo je 200 tijela ekshumirano. Najstarija je žrtva imala 77 godina, a najmlađa 16 godina. Među žrtvama bila je i jedna trudnica u osmom mjesecu trudnoće. Ovčara je polje u blizini Vukovara. Kada danas dođete tamo, jedino po čemu možete naslutiti da je to mjesto stravičnog zločina je 200 grmića koji simboliziraju žrtve i spomen-obilježje u obliku ranjene golubice.

Svoj put nastavljamo prema memorijalnom groblju na kojem nam se u sjećanje urezuje više od 900 bijelih križeva, simbola žrtvi pokopanih u masovnoj grobnici pronađenoj na tom mjestu.

Nastavljamo Trpinjskom cestom koju nazivaju Grobljem tenkova jer je na njoj zaustavljeno i uništeno oko 70 tenkova i oklopnih vozila neprijateljske vojske. Tu naša ratna priča završava.

Puni dojmova krećemo ususret jednom novom Vukovaru. Posjećujemo učenički dom Borovo, gdje nas je srdačno dočekao ravnatelj doma Želimir Hinčak. U druženju s našim vukovarskim vršnjacima razmjenjujemo iskustva iz školskih klupa i obećajemo da ćemo se vratiti.

Šetnja gradom pokazala nam je da rat, koliko se god trudio, nije uništilo duh Vukovara. Povijest tog starog baroknog grada smještenog na dvije rijeke, Vuki i Dunavu, datira puno dalje od te nesretne 1991. godine, o čemu svjedoči prekrasan dvorac Eltz iz 18. st. i mnoge barokne zgrade u

Na Ovčari

središtu grada. Izvan grada, na obali Dunava prema Ilok, nalazi se bogato arheološko nalazište Vučedol, čija je glavna zvijezda vučedolska golubica (jarebica) iz bakrenog doba.

Na povratak kući stali smo u obližnjim Đeletovcima, gdje nas je sručno ugostila obitelj Vrkašević, obitelj naših učenica Ane i Natalije.

Vukovarska priča - dojmovi učenika

Mateja Jermaniš: Nažalost, nije to bila samo priča. Sve se to stvarno dogodilo. I bilo je užasnije, bolnije od bilo koje priče ili zamišljene slike.

Ena Grabar: Da se ne zaboravi. Da se ne zaborave patnje i stradanja. Da se ne zaborave žrtve i životi. I da se stvaraju novi životi, nove uspomene, nove nadе, nova budućnost. Da nanovo živi. Da se ne zaboravi i da živi Vukovar. Da zauvijek živi i oživi u mislima i osjećajima. Da krene dalje u bolju budućnost. Da se ne ponovi!

Ovaj je izlet bio vrlo dojmljiv za sve nas. Sve je izgledalo gotovo mistično, čak je i vrijeme tome doprinijelo. Tijekom obilaska Vukovara često su nam govorili kako sve ovo treba vidjeti da se ne zaboravi. Mi zaključujemo kako bi svaki čovjek trebao vidjeti Vukovar i čuti vukovarsku istinu kako bi postao boljim čovjekom.

Nicol Šorgo: Posjet Vukovaru bilo je posebno iskustvo. Živjeti tako daleko, a opet tako blizu. Nemam riječi za događaje vezane uz Vukovar... samo mogu reći da je jako, ali jako žalosno kako zbog nečijih težnji, zamisliti i želja ljudi moraju stradavati na najokrutniji način.

Ivan Šišić: Kad danas vidiš taj grad, on te zasigurno ne ostavlja ravnodušnim. Gledaš slike prije i poslije i pitaš se: „Je li to taj grad?“ Hvala svim braniteljima koji su branili Vukovar i cijelu Hrvatsku!

Djevojke i mladići u Baratu izrugivali se vjernicima

„Preuzvišeni gospodine... Mogu vam javiti da su misije imale izvrstan uspjeh. Obraćenja i obraćenja. Otvrđnuli grješnici, već mnogo godina udaljeni, morali su se predati pred Božjom milosti. – Pripremit ću izvještaj za preč. Kuriju o odvijanju sv. misija. Vrlo mi je bilo žao što Vi niste mogli biti prisutni kod zaključivanja misija. – Bilo nas je 15 svećenika i preko 2.000 ljudi. Neka bude hvaljen Gospodin - pisao je vlč. Miro biskupu Radossiju.

Piše dr. Vjekoslav MILOVAN

Utorak, 2. travnja, popodne bio je poseban sastanak za mještance; u srijedu, 3. travnja, sastanak za mladiće, koji je predvodio o. Mirko Usmijanić, svećenik i profesor u pazinskom Sjemeništu; idućeg dana sastanak za muževe, u petak, 5. travnja, održan je posebni sastanak za radnike, činovnike i druge zaposlene, koji je predvodio prof. Marko Peloza iz Sjemeništa. Po završetku misija, župnik Miro Bulešić je pribilježio: „Za staleške govorile su se odažvali!“

Tijekom cijelog tijedna izredale su se osim toga brojne dodatne inicijative: posebne molitve za najbliže pokojne, slavlja u čast Presvetog Oltarskog Sakramenta, svečanost u čast Presvetog Križa, te u čast Majci Božjoj.

Zupnik vlč. Miro zabilježio je i neke smetnje vjernicima koje je u Baratu, trećeg dana od početka misija, organizirala skupina zaluđenih djevojaka i mladića: plešali su pod lopicom na ulazu u crkvu, sprječavali vjernike da ulaze u crkvu, izrugivali ih i prijetili im... Navečer je tamo pošao osobno vlč. Miro i održao sastanak s vjernicima, koji su se požalili na neugodni slučaj. Potom su misije nastavljene uz povećani broj polaznika.

Vlč. Miro je još posebno zabilježio: „U Baratu, u subotu 6. travnja održana je pokornička procesija po cijeloj kapelani. Ja sam nosio drveni križ...“ (To je veliki križ koji se potom

Crkva sv. Petra u Baratu

čuvala u sakristiji u Baratu, a g. 2007. prenesen je u Memorijalnu zbirku u Svetvinčentu). Nakon završetka procesije, na koncu je obavljena posveta Prečistom Srcu Marijinu, uz zaključni Mirov govor o značenju pobožnosti prema Majci Božjoj.

Posebno su svečano završene misije u Kanfanaru u nedjelju, 7. travnja, uz skupnu sv. pričest. Ovdje je održana u 11 sati svečana sv. misa „in tertia“ [uz trojicu služitelja]; popodne je po mjestu bila završna svečana procesija sa Svetotajstvom pa zaključni govor misionara, potom posveta Prečistom Srcu Marijinu i blagoslov s Presvetim.

Već tijekom završnih misijskih dana vidljivo su dolazili do izražaja zadovoljstvo i radost vjernika zbog nove duhovne klime u župi, koja će duže potrajati. Plodovima se misija veselio i župnik koji je to i pribilježio. Prema njegovoj procjeni,

čak je 98 posto župljana iz Kanfanara i obližnjih sela tada pristupilo vazmenoj sv. pričesti; u Kuntradi ih je bilo 55 posto, u Baratu 40 posto, u Morgani i drugdje 50 posto. Župnik je, očito sa zadovoljstvom, zabilježio kako je ostvareno i bezbroj obraćenja otvrđnulih grješnika, koji su kroz više godina bili daleko od sakramenata: *Sv. Pričesti onih dana bilo je ukupno – 3.200.*

Kako je biskup mons. Rafaële Radossi za vrijeme misija bio izvan biskupije, vlč. Miro mu se malo potom javio pismom (od 13. travnja): *„Preuzvišeni gospodine... Mogu vam javiti da su misije imale izvrstan uspjeh. Obraćenja i obraćenja. Otvrđnuli grješnici, već mnogo godina udaljeni, morali su se predati pred Božjom milosti. – Pripremit ću izvještaj za preč. Kuriju o odvijanju sv. misija. Vrlo mi je bilo žao što Vi niste mogli biti prisutni kod zaključivanja misija. – Bilo nas je 15 svećenika i preko 2.000 ljudi. Neka bude hvaljen Gospodin.“*

Italija Hrvate ne tretira kao nacionalnu manjinu

U Hrvatskom kulturnom domu petnaestak sudsionika, što književnika, što stručnjaka, razmatralo problematiku vezanu uz književno-jezično stvaralaštvo i uz manjinski društveni i kulturni položaj hrvatskih manjina u susjednim zemljama.

Sudsionici rovinjskog susreta

ROVINJ U organizaciji Hrvatskog kulturnog društva „Franjo Glavinić“ i Matice hrvatske iz Rovinja te Podružnice Hrvatske matice iseljenika iz Pule u Rovinju su od 13. do 15. listopada održani osmi Susreti književnika hrvatskih manjina u susjednim zemljama s književnicima u domovini. Ovi trodnevni Susreti okupljaju svake godine po desetak književnika predstavnika hrvatskih manjinskih i iseljeničkih zajednica, nekoliko hrvatskih književnika i književnih predstavnika hrvatskih manjina kao i po desetak političkih i znanstvenih sudsionika koji se bave specifičnim pitanjima manjinske problematike kod nas i u Europi. Da je riječ o društveno značajnom, organizacijski ozbiljnom i sadržajno potrebnom skupu potvrđuje činjenica da je ovaj skup uvršten u program stalne potpore Ministarstva kulture i Grada Rovinja. Tijekom proteklih osam godina na skupu su sudjelovali, manjinski ili iseljenički, hrvatski književni stvaraoci iz Italije, Slovenije, Austrije, Mađarske, Vojvodine i Srijema (Srbije), Rumunjske, Makedonije, Boke Kotorske (Crna Gora), BiH, Australije, Južne Af-

rike, Argentine, Švicarske i Njemačke. Uz njih, sudjelovali su književni predstavnici talijanske, srpske, židovske, ukrajinske i rusinske manjine, kao i mnogi istarski lokalni i regionalni pisci. Svečano otvaranje skupa u rovinjskom Domu kulture, pred popunjeno dvoranom, počelo je izvedbom himne Gradišćanskih Hrvata, koju je za ovu prigodu uvježbao i izveo mješoviti zbor HKD-a „Franjo Glavinić“, pod ravnateljem prof. Irene Turković. Potom je slijedio središnji dio manifestacije, a to je Književna večer, kada su predstavljeni književnici koji su čitali koji odabrane prozne ulomke i pjesme. Drugi je dan bio popunjeno znanstveno-stručnim forumom i kolokvijem u sklopu kojega je, u Hrvatskom kulturnom domu, petnaestak sudsionika, što književnika, što stručnjaka, razmatralo problematiku vezanu uz književno-jezično stvaralaštvo i uz manjinski društveni i kulturni položaj hrvatskih manjina u susjednim zemljama. Poražavajuća je činjenica, kako je ustvrdilo više predavača, da je položaj hrvatskih manjina u svim tim zemljama, dio kojih je i u članstvu EU-a, dale-

ko ispod razine onih prava i zaštite koju ostvaruju sve manjine u Hrvatskoj. Izrazito negativan primjer je ponašanje Italije, koja Hrvate uopće ne tretira kao nacionalnu manjinu (ima ih oko 60.000), pa čak ni autohtone Moliške Hrvate, kojima Hrvatska mora plaćati dva hrvatska učitelja.

Ove je godine posebno aktualizirana tema izrade i donošenja Zakona o odnosima Republike Hrvatske s Hrvatima izvan domovine. Uvodno predavanje na ovu temu iznio je ministar u Vladi RH Davor Božinović, a u raspravi su, među ostalim, sudjelovali Katarina Hinić iz Ministarstva vanjskih poslova i europske integracije, te Šimun Šito Čorić iz Hrvatskog svjetskog kongresa.

Na večernjoj književnoj tribini predstavljen je ugledni hrvatski književnik iz Bosne i Hercegovine, Andelko Vuletić.

Posljednji dan Susreta obilježen je posjetom Pazinu i izložbi „Valiže i deštini“ te obilaskom sakralnih, kulturno-povijesnih i prirodnih znamenitosti sjeverozapadne Istre, uz stručno tumačenje povjesničara, dr. Alojza Štokovića. (L)

Fašisti razjareni na nadbiskupa

Godine 1928. u pulskoj je policijskoj prefekturi sastavljena lista od 52 za vlasti nepoćudna svećenika. Godine 1931. javni tužilac iz Trsta na zahtjev policije traži od Fogara da odstrani iz službe 11 svećenika jer propovijedaju narodnim jezikom i da na njihovo mjesto dovede one koji će talijanski odgajati vjernike.

Piše Stanko Josip ŠKUNCA

Na Fogara se vršio stalni pritisak da odstrani svećenike koji nemaju talijansko državljanstvo (vlasti ga nisu ni htjele dati), i koji se protive politici talijanizacije. Biskup se branio na različite načine: tužeći se na pomanjkanje svećenika, ističući da treba štititi dobro Crkve, da se nasilnim mjerama postiže suprotan efekt, odbojnost prema Crkvi i državi. Biskup se između ostalog branio činjenicom da takve zahtjeve postavlja načelnik Relli, koji je u cijeloj Istri poznat po svojim protukatoličkim stavovima kao stari mason koparske lože. Daljnjiim svojim stavovima biskup je toliko razjedio fašiste da su sve poduzeli da ga maknu. No Fogar u stvari nije bio „di razza slovena“, kako su ga fašisti prezirno nazivali, nego razboriti pastir i Talijan. U svojim odgovorima na napade fašista da podržava slavenstvo on je faktično zastupao mišljenje da se nasilnim mjerama ne može Slavene učiniti Talijanima, nego „tihom i razboritom asimilacijom inorodaca“, koja se postiže odgojem djece u vrtićima i školama. Fašisti su međutim bili za brzu asimilaciju i stalno su ga optuživali u vrhovima vlasti.

U studenome 1927. biskupi ovog područja, gorički nadbiskup Sedej, tršćanski biskup Fogar i porečko-pulski Pederzolli, održali su konferenciju i zaključili da se Slovenci i Hrvatima propovijeda i drži vjerska pouka na materinskom jeziku, da se ne smiju zabranjivati molitvenici na narodnom jeziku i u tom smislu poslali su memorandum Mussoliniju. Godine

Nadbiskup France Sedej

1928. u pulskoj je policijskoj prefekturi sastavljena lista od 52 za vlasti nepoćudna svećenika. Godine 1931. javni tužilac iz Trsta na zahtjev policije traži od Fogara da odstrani iz službe 11 svećenika jer propovijedaju narodnim jezikom i da na njihovo mjesto dovede one koji će talijanski odgajati vjernike.

Valja reći da je biskup Fogar odlučno odbio takav zahtjev. Fašisti iz Istre tužili su se Mussoliniju na ovakav stav biskupa i slavenskih svećenika, pa je on u travnju 1931. pozvao na razgovor Fogara i prefekte Julisce krajine. Rezultat razgovora bio je dogovor da s obzirom na upotrebu jezika u Crkvi ne treba nasilno postupati, nego oprezno s uvjerenjem, malo pomalo. Kad je iste godine zagrebački nadbiskup Bauer pozvao vjernike da se mole za vjerske slobode «naših sunarodnjaka u Italiji», u Trstu su pred katedralom bile antislavenske demonstracije, gdje je Fogar istupio i rekao da

Crkva ne kani biti ničija sluškinja: «Ako smo ovdje na granici domovine, nismo na granicama Crkve...». Fašisti su bili bijesni na Fogara i govorili da se s njime ne može surađivati. Biskupi su još jednom na svom sastanku (14. srpnja 1931.) odlučno rekli da vjerouauk treba držati na materinskom jeziku. No to nije priječilo vatrene fašiste na terenu da na razne načine vrše nasilje i prijete svećenicima koji katehiziraju ili razgovaraju s vjernicima na hrvatskom. Zbog toga su djeca često morala čuvati stražu dok bi se držao vjerouauk.

Zanimljiv je i slučaj vlč. Giovanna Sirotića rodom iz župe Bale koji se prekrstio u Sirotti i bio ultranacionalist. On je bio rektor malog sjemeništa u Kopru, koje je pripadalo dvjema biskupijama te je u tom duhu nastojao odgajati svećenički pomladak. U Gorici je od 1906. sjedio na nadbiskupskoj stolici Slovenac mons. France Sedej, pa su ga fašisti svim silama htjeli

Sedeja i biskupa Fogara

odstraniti, premda se na njega nitko nije tužio, i dovesti svoga čovjeka. Za tu službu činio im se prikladan Sirotti. To je trebalo ići preko Vatikana, koji se desetak godina odupirao tom zahtjevu. No kad su nakon Lateranskog ugovora odnosi Crkve i države Italije postali prisniji, Vatikan je 1931. poslao u Goricu i Trst kapucina P. Luku Ermenegilda Passetta da ispita teren i pripravlja Sedeja na povlačenje. To se i dogodilo 30. listopada 1931. i već 2. studenog Sirotti bi imenovan administratorom nadbiskupije. Nadbiskup Sedej je umro 28 dana kasnije i pokopan na Svetoj Gori. No slovensko svećenstvo i puk i osjećali su se «sirotiči» pod Sirottijem i tužili se u Vatikan na njegove postupke prožete talijanskim nacionalizmom. Slovenci su i preko Beograda i nuncija Pelegrinettija tražili od Vatikana de se Sirotti makne iz Gorice i u tome su uspjeli. Premješten je (1934.) u Larino (Molise) na dužnost generalnog vikara, a u Gorici za nadbiskupa ustoličen mons. Carlo Margotti, razborit i umeren pastir.

Hrватi i Slovenci politički su bili organizirani u pokretu «Edinost». U pokušaju da nađu bolje pozicije za svoju borbu, neki su katolički intelektualci i svećenici (nazvani «nova struja») pomislili da bi ujedinjeni s talijanskom Pućkom strankom antifašističkog usmjerenja lakše postigli svoje ciljeve. No nisu bili za takvu suradnju, pa je pokret oslobođio. «Iako malobrojna, klerikalna grupa dušobrižnika u Istri postajala je zajedno s ostalim svećenicima u tom kraju posljednja obrana jezika naše manjine» (D. Klen). Biskupi su, izbjegavajući politiku, tražili način kako da duhovno zaštite svoje vjernike, pa su stali poticali jačanje i osnivanje Katoličke akcije, skauta (izviđača) i sličnih udruga. «Neka se posvuda osnivaju

katolička društva», pozivao je Fogar. Fašisti su zbog toga bjesnili, jer im je time izmicao odgoj mladeži. Godine 1934. u Trstu se otkriva spomenik potalijančenom iridentistu Guelmu Oberdanu (Wilhelm Oberdank), atentatoru na cara Franju Josipa, i na svečanost bi pozvan biskup, ali je on to odbio. Zbog toga se od Sv. Stolice uporno tražilo da ga makne iz Trsta, što je ona odbijala. Tada Mussolini smisli zamku: naredi da se u Trstu više ne smije izreći ni jedna riječ na slovenskom, ni u crkvi, ni javno. Slovenci sada poduzmu ofenzivu na vlasti u Rimu da se ukine ta absurdna zabrana. Odgovor je bio da će se zabrana ukinuti uz uvjet da Fogar ode iz Trsta. Biskupu je napokon sugerirano da se odrekne stolice te se na Sve Svetе 1936. oprosti od svojih vjernika. Umro je u Rimu 1971. godine.

Uporeču je već od 1913. stolovao biskup Trifun Pederzolli, Kotoranin. Već smo rekli da se on odbijao fašističke zahtjeve o zabrani propovijedanja na hrvatskom jeziku. Dolaskom talijanskih vlasti biskupija se našla u teškom položaju, jer je dosata svećenika otjerano ili konfinirano. Sveta Stolica je 1928. biskupu ponudila da se biskupiji priključe hrvatski dekanati Tršćansko-koparske biskupije (nekadašnja knežija), što Pederzolli odobrje iz poštovanja prema Fogaru. Božo Milanović kaže da je prema Hrvatima «uvijek bio prijazan i pravedan».

Fašističke su vlasti za svoje neuspjehe optuživale biskupe, jer su oni sa svojim stavovima ohrabrivali slavenske svećenike. «Kako objasniti odakle tolika snaga upornosti i izdržljivosti slavenskih svećenika... i zašto su oni do danas ostali pobednici?» Odgovor je u činjenici što imaju «nesumnjivu potporu crkvenih vlasti» i »duhovni utjecaj u seoskom stanovništvu.» Treba se ugledati u

Biskup Luigi Fogar

Austriju, »koja je uspjela izmijeniti fisionomiju naše pokrajine pomoću slavenskih funkcionara, učitelja i svećenika, koji su dovezeni izvana«. Sada tu metodu treba primijeniti 'ab inverso', tj. dovesti talijanske kadrove i sve staviti na pravo mjesto. To su vlasti doista primjenjivale i svećenicima koje su dovodili »iz starih pokrajina« davali posebne novčane potpore. Biskupi su se protiv optužaba branili činjenicom da se narod buni i prijeti da će prijeći u shizmu, ako im se silom nameće tuđi jezik. Za fašiste je to bila dimna zavjesa iza koje se biskupi i svećenici žele sakravati. »U biskupskim kurijskim ugnijezdili su se ili se još grijezde neprijatelji našega talijanstva.« U budućim imenovanjima biskupa treba postavljati pastire koji će »znati spojiti potrebe Crkve i one vrlo visoke ciljeve Nacije«, one koji imaju 'najtalijanski' osjećaje - tražio je od svoje fašističke centrale pulski prefekt Giovanni Relli u izvještaju iz 1929. Jedini biskup s kojim su fašisti bili zadovoljni bio je zadarski mons. Monzani, koji je imao jurisdikciju nad Cresom i Lošinjom, i rječki, a potom tršćansko-koparski biskup Antonio Santin. Porečko-pulski biskup Pederzolli umro je 1941. a na njegovo mjesto došao je 1942. konventualac Rafael Radossi (ex Radosović). (Nastavlja se)

Katarakta ili siva mrena

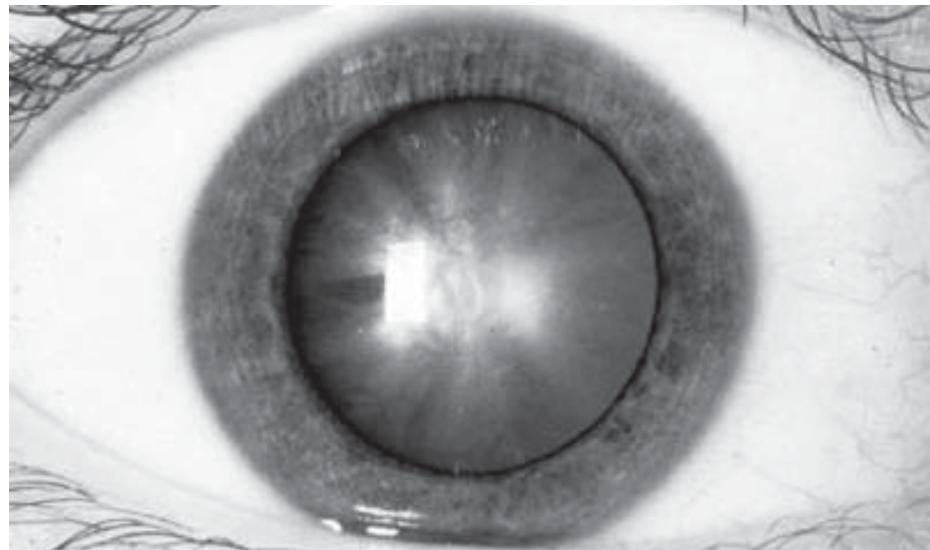
Zahvaljujući stručnosti oftalmologa i napretku tehnologije potrebne za uspješnu provedbu operacije mrene, danas, nasreću, postoji mogućnost liječenja sive mrene i samim time mogućnost poboljšanja kvalitete života.

Piše dr. Ketjana MANDIĆ

U današnje se vrijeme češće susrećemo s bolestima koje su nekada bile obilježje samo rijetkih, najstarijih dobnih skupina. U tom kontekstu govorimo i o staračkim sivim mrenama oka. Prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji, sive su mrene uzrok slabog vida ljudi u oko 48 posto slučajeva, što otprilike obuhvaća 18 milijuna ljudi. Iako postoji mogućnost operativnog liječenja, postotak je velik jer u mnogim nerazvijenim zemljama, uz nedostatak novca, neinformiranost, duge liste čekanja i slično, nema uvjeta za operaciju katarakte. Dobna se granica staračkih mreni pomici na sve raniju dob. Epidemiološke studije pokazale su povećanje pojave katarakte s oko 50 posto za dobnu skupinu od 65-74 godina na oko 70 posto za dobnu skupinu iznad 75 godina. Muškarci i žene jednako su pogodjeni.

Svako zamućenje leće naziva se katarakta. U pučanstvu je uvriježen naziv „siva staračka mrena“, koji dolazi od sivog izgleda koji leća poprimi u svojoj zreloj fazi. Povijesno gledajući, katarakta dolazi od latinske riječi *cataracta*, što znači „vodopad“ te od grčkih riječi *kataraktes* i *katarassein*, što znači „baciti dolje“ (*kata* – dolje, *arrasein* – baciti, hitnuti), pri čemu se termin vjerojatno koristio kao metafora kada brzim padanjem vode vodopad postaje bijele boje, slično kao i kod staračke zamućenosti leće.

Katarakta može biti prirođena ili stečena. Prirođene su katarakte povezane s brojnim stanjima i sindromima. Daleko su češće stečene katarakte i obično se razvijaju polako,

tijekom više godina. Postoje uzročnici koji povećavaju opasnost od razvoja sive mrene, a to su primjerice: pušenje, uzimanje alkohola, izlaganje rendgenskim zrakama, vrućina zbog izlaganja infracrvenom zračenju, izlaganje UV-zračenju, neke sistemske metaboličke bolesti (npr. dijabetes) te uzimanje lijekova kao što su kortikosteroidi. Siva mrena može nastati i kao komplikacija drugih očnih bolesti, primjerice, uveitisa i glaukomu, ili nakon traume oka.

Katarakta se može razviti na jednom ili na oba oka. Ako se razvije na oba oka, najčešće je jedno oko teže pogodjeno od drugog. Osnovni je simptom bezbolno pogoršanje i gubitak vida (što ovisi o smještaju i opsegu zamućenja leće). U ranjem se stadiju može javiti gubitak kontrasta, blještavilo (osobito kod jakih izvora svjetlosti, npr. svjetla automobilu ili jarko sunce), potreba za većim osvjetljenjem ili teško razlikovanje tamnoplavе boje od crne. U

rijetkim slučajevima vrlo uznapredovala katarakta uzrokuje bol zbog upale oka ili povиšenog očnog tlaka.

Kod već razvijenih sivih mreni ne postoje lijekovi i kapi koji medicinski dokazano smanjuju njezinu progresiju, dok je jedino konačno liječenje operativno. U ranim fazama mrene pri održavanju vida pomaže mijenjanje naočala (korekcijskih leća). Operaciji se podvrgavaju oni slučajevi kojima je vid smanjen u tolikoj mjeri da subjektivno ograničava bavljenje uobičajenim dnevnim aktivnostima (npr. vožnja, čitanje i sl.). Operacija se najčešće izvodi u lokalnoj anesteziji, pod kontrolom operacijskog mikroskopa.

Zahvaljujući stručnosti oftalmologa i napretku tehnologije potrebne za uspješnu provedbu operacije mrene, danas, nasreću, postoji mogućnost liječenja sive mrene i samim time mogućnost poboljšanja kvalitete života.

Čakule pod ladonjon

ZVANE: Trajnaninanena, krava nima sena...!!!

JOŽE: Ča vrtolamaš sobon!? Si se napija mladega vina!? Eli ča ti je...?

ZVANE: Jizbori su prid vrati. Rabi napro propensati, tornati pensati, promučkati i pojti birati, kumpare moj!

JOŽE: Vero pak da, pretelo moj. Ko nećemo mi, ki će!? Ko nećemo sada, kad ćemo!?

ZVANE: Svaki je glas vridan. I jušto ko ćeš – svaki z svojom vrićom gre u malin... A ki je u malinu, ga fjoret zbili.

JOŽE: Žrvnji zrnje meju. I za to se će vode, kuraja i force.

ZVANE: Svi smo mi danas, lipi moj, u jenen veliken žrvnju.

JOŽE: Samo ča je difference. Certi peraju i se uziru da njin sve niki uzgora mora regulativi i rišavati: direturi, kapi, vlas', država; a certi pak pensaju da su jušto oni zbrani i bogondani, da dirigiraju, kroje po svojen lahtu i pune svoje bisage na drugoj grbači.

ZVANE: Stešo smo vajk naredni za fešte. Potle Svih svetih i Dušnega dana, proslavili smo, kako Boh zapovida, sv. Huberta, Martinju, a eko nan prid vrati i sveti Mavar ki nas ima navar.

JOŽE: Teplo mi je kolo srca bilo viti vnolike majne lovce u križanskoj crikvi za feštu svetega Huberta, zaštitnika lovci, lugari i lovočuvari. Viš da se more najti vrimena i za mašu a ne samo za vicije, ko se će i ko se judi slože.

ZVANE: Vero je to za svaku pohvalu. A mene su zvali na Martinju u Beram. Vino je kršteno, i smo pokušali ne samo vino črno, bilo, crlenkasto, nego i vino na rige, iz brente i z bukalete na kojoj je pisalo: Bog daj klitu, sveti Martine!

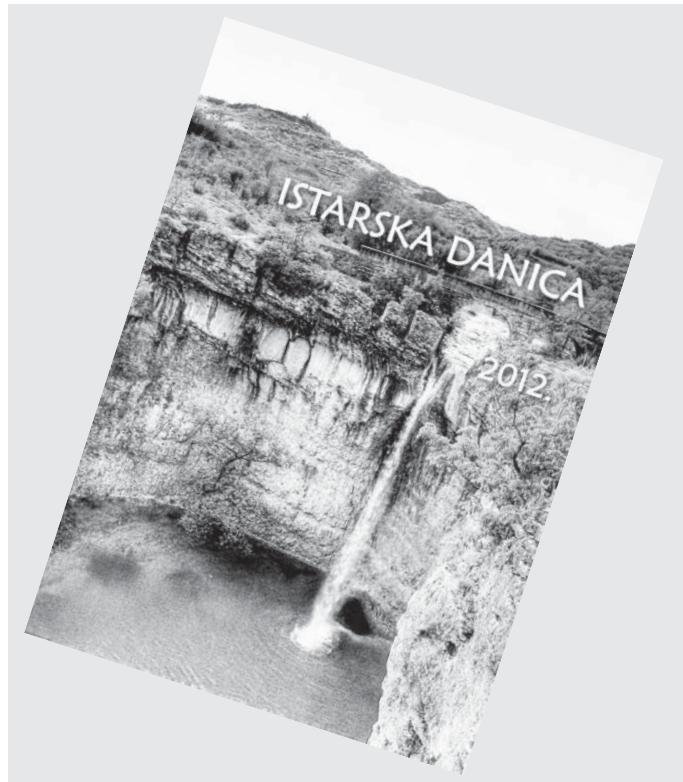
JOŽE: Si čuja, kumapre, da ćemo dobiti još jenega biškupa!? Kako vno su rekli, ko.., koadjutor, mi se pra tako da se reče... Nikako ne moren kapiti tu besidu. Zvući studijano i nikako drugačije. Ča se pod tin trata, ču pitati mojega študenta Bereta, da mi špjega dreto i šćeto.

ZVANE: Samo da nas Boh prosvitli i vodi. I da ne budemo tisni, u svojen pridrašću, nego da gledamo zgor kunfini ke si najveć sami sebi mečemo!

JOŽE: Pojmo mi lipo, kumpare, do naših krstijanki.

ZVANE: Dovidova, moj!

Štivo koje se ne može propustiti

Istarska Danica za 2012. godinu donosi velik broj raznovrsnih tema iz svih područja života i djelovanja koje se mogu čitati i proučavati tijekom cijele godine. Autori pojedinih tema vrsni su poznavatelji obrađenih područja i štivo koje smo dobili vrijedna je lektira naše zavičajne i i šire hrvatske povijesti.

Istarsku Danicu mogli bismo nazvati obaveznim predmetom i bilo bi lijepo kad bi je i svaka naša katolička obitelj imala pri ruci.

Od brojnih tema i prikaza izdvajamo kalendar, astronomske i vremenske podatke i Daničin vrt, Mons. Dr. Dražen Kutleša biskup koadjutor, Tragovima Benedikta XVI, Blaženi Ivan Pavao II. i žene, Socijalno i karizmatsko kršćanstvo, Bez ljudske dimenzije nema uspjeha, Zalaganje zastupnika biskupa Jurja Dobrile u Carevinskom vijeću. Tu su i teme o Hrvatskoj i Europskoj uniji, prilozi o župama i običajima pojedinog kraja, o ključnoj ulozi obitelji u odgoju djeteta i mnoge druge. Ukupno 61 tema ili prilog na 233 stranice. Štivo koje se ne smije propustiti. (L)

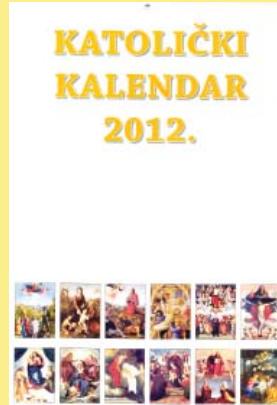

Izdavačka kuća JOSIP TURČINOVIĆ d.o.o., Pazin, narudžbe tel. 052/ 624 342

Prodavaonice: * PAZIN, A. Kalca 2, tel. 052/ 621 082

* PULA, Danteov trg 1, tel. 052/ 216 498

Izdanja "Josipa Turčinovića"

HUMANITARNI KONCERT ZA CARITAS POREČKE I PULSKE BISKUPIJE

"VOLIM ISTRU"

SPORTSKA DVORANA

SPORTSKA DVORANA ŽATIKA - POREČ

● 3.12.2011. u 17:00

Nastupaju: Zoran Tomaić - tenor, Nikola Kos - pijanist, pjesnici - Slavko Krajcar, Danijel Načinović, Tomislav Milohanić, Magnolija i Serdo Valić, klapa, folklori, zborovi, imena glazba, KUD-ovi iz Istre.

**specijalni gosti:
TEREZA KESOVIJA
TAMBURAŠI "GAZDE"**

*Volim Istru o Božiću,
pružam ruku za tvoju srđu!*

Prodaja ulaznica u svim župama po Istri i na dan koncerta na blagajni dvorane Žatika. Cijena ulaznice 40 kuna.

*Besplatan ulaz za djecu i mlađe do 18 godina.
Kupnjom ulaznice pomažete Caritasu Porečkoj i Pulskoj Biskupiji.*

Sljedeći broj Ladonje izlazi 18. prosinca
Dobra ruka: N.N., 200 kn